राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा-२०२४ परीक्षा दिनांक २८ मे, २०२५.

2024

K19

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक BOOKLET NO.
308477

संच क्र. **A**

A

प्रश्नपुस्तिका
सामान्य अध्ययन – I

एकूण प्रश्न : 150

वेळ : 2 (दोन) तास **एकूण गुण : 150**

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा-क्रमांक [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]
केंद्राची संकेताक्षरे — शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर-क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न-क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

ताकीद

ह्या प्रश्नपुस्तिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षा कक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. स्पर्धा परीक्षा घेण्यासाठी, प्राधिकृत केलेली, नेमलेली किंवा कर्तव्ये सोपविलेली कोणतीही व्यक्ती, प्रश्नपुस्तिका उघडण्यासाठी व वितरित करण्यासाठी निश्चित केलेल्या वेळेपूर्वी अशी प्रश्नपुस्तिका किंवा तिचा कोणताही भाग किंवा तिची प्रत उघडणार नाही, फोडणार नाही किंवा ताब्यात घेणार नाही किंवा पाहणार नाही किंवा सोडविणार नाही किंवा सोडविण्यास सहाय्य करणार नाही; असे केल्यास "महाराष्ट्र स्पर्धा परीक्षा (अनुचित मार्गांस प्रतिबंध) अधिनियम-2024" मधील तरतुदीनुसार सदर व्यक्ती तीन वर्षापेक्षा कमी नसेल परंतु, जी पाच वर्षापर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीची कारावासाची शिक्षा आणि दहा लाख रुपयांपर्यंतच्या द्रव्यदंडास पात्र होईल. तसेच ह्या प्रश्नपुस्तिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. कोणत्या मुस्लिम समाज सुधारकाने मुस्लिमांना सांगितले की, आधुनिक शिक्षण व विज्ञानाचा अभ्यास करून समाज प्रगती करू शकतो ?

(1) सर सय्यद अहमद खान
(2) मिर्झा गुलाम अहमद
(3) खान अब्दूल गफार खान
(4) शेख आब्बास

Which Muslim social reformer told the Muslim that they could achieve progress by studying modern education and science ?

(1) Sir Sayyad Ahmed Khan
(2) Mirza Gulam Ahmed
(3) Khan Abdul Gafar Khan
(4) Sheikh Abbas

2. खालील कोणते नेते काँग्रेस समाजवादी पक्षाचे होते ?

(1) मोतीलाल नेहरु, लोकमान्य टिळक, एस. एम. जोशी
(2) बी. आर. आंबेडकर, मोतीलाल नेहरु, एम. एन. रॉय
(3) जयप्रकाश नारायण, एस. एम. जोशी, डॉ. राम मनोहर लोहीया
(4) मोतीलाल नेहरु, एम. एन. रॉय, डॉ. राम मनोहर लोहीया

Which of the following leaders was from the Congress Socialist Party ?

(1) Motilal Nehru, Lokmanya Tilak, S. M. Joshi
(2) B. R. Ambedkar, Motilal Nehru, M. N. Roy
(3) Jayaprakash Narayan, S. M. Joshi, Dr. Ram Manohar Lohiya
(4) Motilal Nehru, M. N. Roy, Dr. Ram Manohar Lohiya

3. पुढील विधानांचा विचार करा.

विधान (I) : 'दार उघड बया दार उघड' हे भारुड एकनाथांनी लिहले.

विधान (II) : यात नाथांनी लक्ष्मी देवीला आवाहन केले आहे.

(1) विधान (II) बरोबर, (I) चूक
(2) विधान (I) बरोबर, (II) चूक
(3) दोन्ही विधाने चूक
(4) दोन्ही विधाने बरोबर

Consider the following statements.

Statement (I) : 'Dar ughad baya dar ughad' this Bharud wrote by Ekanath.

Statement (II) : Nath has appealed to Goddess Laxmi in this.

(1) Statement (II) is correct, (I) incorrect
(2) Statement (I) is correct, (II) incorrect
(3) Both statements are incorrect
(4) Both statements are correct

4. खालीलपैकी कोणी ब्राह्मणेतर चळवळीच्या प्रचारासाठी 'जागरूक' हे वृत्तपत्र सुरू केले होते ?

(1) वालचंद रामचंद्र कोठारी

(2) दत्ताजीराव यशवंतराव कुरणे

(3) बळवंत कृष्ण पिसाळ

(4) दिनकरराव जवळकर

Who among the following started the newspaper 'Jagrook' to promote the Non-Brahmin Movement ?

(1) Walchand Ramchandra Kothari

(2) Dattajirao Yashwantrao Kurne

(3) Balwant Krushna Pisal

(4) Dinkarrao Jawalkar

---

5. लॉर्ड लिटनच्या खालीलपैकी कोणत्या अलोकप्रिय कृतीमुळे भारतीय राष्ट्रवादाच्या वाढीला वेग आला ?

a. ICS परीक्षेसाठी कमाल वयोमर्यादा 21 वर्षांवरून 19 वर्षे करण्यात आली.

b. इल्बर्ट बील.

c. देशी वृत्तपत्र कायदा आणि भारतीय शस्त्रास्त्र कायदा.

(1) a आणि b

(2) a आणि c

(3) b आणि c

(4) a, b आणि c

Which of the following unpopular acts of Lord Lytton accelerated the growth of Indian Nationalism ?

a. Maximum age limit for the ICS examination was reduced from 21 years to 19 years.

b. Ilbert Bill.

c. Vernacular Press Act and Indian Arms Act.

(1) a and b

(2) a and c

(3) b and c

(4) a, b and c

---

6. बंगालमधील प्रसिद्ध नंदकुमार खटल्याबाबत खालीलपैकी कोणते विधान असत्य आहे ?
(1) वॉरन हेस्टिंग्ज हा या खटल्याचा सूत्रधार होता
(2) न्या. इलिजा इम्पेने नंदकुमारला या खटल्यातून दोषमुक्त केले
(3) टिकाकारानी नंदकुमार खटल्याचे वर्णन न्यायाची हत्या असे केले आहे
(4) नंदकुमार हा बंगालचा नवाब मीर जाफरचा दिवाण होता

Which of the following statements about the famous Nandkumar case in Bengal is incorrect ?
(1) Warren Hasting was the facilitator of the case
(2) Justice Elijah Impey acquitted Nandkumar in this case
(3) Critics have described the Nandkumar case as an assassination of justice
(4) Nandkumar was the Diwan of Bengal Nawab Meer Jafar

---

7. अचूक जोड्या लावा.

a.	दादाभाई नौरोजी	i.	बेल्बी कमिशन समोर साक्ष
b.	रमेशचंद्र दत्त	ii.	रॉयल कमिशनचे सदस्य
c.	गोपाळ कृष्ण गोखले	iii.	'भारतातील दुष्काळ' या ग्रंथाचे लेखन
d.	न्या. म. गो. रानडे	iv.	औद्योगिक परिषदेची स्थापना
		v.	फॅमिन रिलिफ कोड चे भाषांतर व प्रचार

	a	b	c	d
(1)	iii	i	ii	v
(2)	iv	iii	i	v
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	v

Match the correct pairs.

a.	Dadabhai Naoroji	i.	Testimony before the Belby Commission
b.	Rameshchandra Dutta	ii.	Member of Royal Commission
c.	Gopal Krishna Gokhale	iii.	Wrote a Book on 'Famine in India'
d.	Justice M. G. Ranade	iv.	Establishment of industrial conference
		v.	Translation and spread of Famine Relief Code

	a	b	c	d
(1)	iii	i	ii	v
(2)	iv	iii	i	v
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	v

8. कानपूर आणि मिरत खटल्यासंबंधी खालील विधाने वाचा.

विधान I : दोन्ही खटल्यांमध्ये कम्युनिस्ट पक्षाच्या कामगार नेत्यांवर गुन्हे दाखल केले होते.

विधान II : वरील दोन्ही खटल्यांमध्ये सर्व नेत्यांची निर्दोष सुटका झाली.

(1) विधान I चूक असून II बरोबर आहे

(2) विधान I आणि II दोन्ही बरोबर आहेत

(3) विधान I बरोबर असून II चूक आहे

(4) विधान I आणि II दोन्ही चूकीचे आहेत

Read the following statements about the Kanpur and Mirat cases.

Statement I : The complaint filed against the trade union leaders of communist party in both cases.

Statement II : All the leaders were acquitted in both the above cases.

(1) Statement I is incorrect and II is correct
(2) Statement I and II both are correct
(3) Statement I is correct and II is incorrect
(4) Statement I and II both are incorrect

---

9. प्रसिद्ध लोकशाहिर सगनभाऊ यांच्याशी संबंधीत खालील विधान वाचून त्यातून चूकीची/चे विधान/ने निवडा.

a. सगनभाऊंचा जन्म एका मुस्लीम कुटुंबात झाला

b. सगनभाऊंनी बाजीरावाच्या जीवनावर लावण्या रचल्या

c. सगनभाऊंनी 'पानिपतच्या पोवाड्याची' रचना केली

d. सगनभाऊंनी 'खर्ड्याची लढाई' या पोवाड्याची रचना केली

(1) विधान a आणि d चूक आहे (2) विधान फक्त a चूक आहे

(3) विधान फक्त d चूक आहे (4) विधान a आणि c चूक आहे

Read the following statement about the famous folk artist Saganbhau and choose the incorrect statements.

a. Saganbhau born in a Muslim family.
b. He wrote the folk song (Lavani) on Bajirao's life.
c. He wrote the Powada on 'Panipat battle'.
d. He wrote the Powada on 'Khardyachi ladhai'.

(1) statement a and d are incorrect (2) only statement a is incorrect
(3) only statement d is incorrect (4) statement a and c are incorrect

---

10. सेतु माधवराव पगडींच्या मते, नाथ पंथातील कोणत्या संताला सुफी संत निजामुद्दीन यांनी इस्लाम धर्माची दीक्षा दिली ?

(1) गहिनीनाथ (2) गोरखनाथ
(3) नागनाथ (4) कानिफनाथ

Which Saint of the nath sect initiated into Islam by Sufi Saint Nizammuddin, according to the Setu Madhavrao Pagadi ?

(1) Gahininath (2) Gorakhnath
(3) Nagnath (4) Kanifnath

---

11. 'सामना' या सुप्रसिद्ध मराठी चित्रपटाचे दिग्दर्शन कोणी केले होते ?

(1) रामदास फुटाणे (2) डॉ. जब्बार पटेल
(3) कमलाकर तोरणे (4) शांताराम आठवले

Who directed the famous Marathi movie, 'Saamna' ?

(1) Ramdas Phutane (2) Dr. Jabbar Patel
(3) Kamalakar Torane (4) Shantaram Athawale

---

12. बंगालमधील कंपनी सत्तेविरुद्ध झालेल्या विविध उठावाबाबत खालील विधाने वाचा.

a. बंगालमधील उठावात सन्यासी, चुआर, कोलाम आणि संथालाच्या बंडाचा समावेश होता.
b. संथालाच्या बंडाचे वर्णन बंकीमचंद्र चटर्जीनी त्यांच्या 'आंनदमठ' या कादंबरीत केले आहे.
c. कान्हु आणि सिंधु भांवांनी संथालाच्या बंडाचे नेतृत्व केले.
d. तिरथ सिंहने खासीच्या बंडाचे नेतृत्व केले.

(1) पर्याय a, b आणि c बरोबर आहे (2) पर्याय a आणि c बरोबर आहे
(3) पर्याय a, b आणि d बरोबर आहे (4) पर्याय a, c आणि d बरोबर आहेत

Read the following statements about the various uprising against company power in Bengal.

a. The revolt of Sanyashis, Chuara, Kolama and Santhala included the uprising in Bengal.
b. In Bankimchandra Chatterjee novel 'Anandmath' describes the Santhala rebellion.
c. Brother's Kanhu and Sindhu led the Santhala rebellion.
d. Khasis rebellion had lead Tirath Singh.

(1) Option a, b and c are correct (2) Option a and c are correct
(3) Option a, b and d are correct (4) Option a, c and d are correct

---

13. जात पात तोडक मंडळाच्या लाहोर येथील वार्षिक संमेलनासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरानी दिलेले भाषण म्हणजे __________ हा ग्रंथ होय.

(1) कास्ट इन इंडिया

(2) रिडल्स इन हिंदूइजम

(3) जाती प्रथानिर्मूलन (अनहिलेशन ऑफ कास्ट)

(4) शुद्र कोण होते ?

__________ book is based on the Presidential speech given by Dr. Babasaheb Ambedkar at Lahor on the occasion of yearly gathering regarding Jat Pat Todak Mandal.

(1) Caste in India

(2) Riddles in Hinduism

(3) Annihilation of Caste

(4) Who were Shudras ?

---

14. वहाबी चळवळी विषयी वाचा व बरोबर पर्याय निवडा.

a. सईद अह्मद याने 'बरेली' या गावात 'वहाबी' पंथ स्थापन केला.

b. बंगालमध्ये स्थापन झालेल्या इंग्रजी सत्तेला हाकलून देणे व मुसलमानांचे राज्य स्थापन करणे या चळवळीचा उद्देश होता.

c. विसाव्या शतकाच्या सुरुवातीला वहाबी चळवळ सुरू झाली.

(1) a फक्त (2) a व b

(3) b फक्त (4) c फक्त

Read the sentences about Wahhabi Movement and choose the correct option.

a. Saeed Ahmad established the 'Wahhabi' sect in the village of 'Bareilly'.

b. The aim of the Movement was to oust the British rule established in Bengal and establish a Muslim State.

c. Wahhabi Movement started in 20th century.

(1) a only (2) a and b

(3) b only (4) c only

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

15. 26 जुलै, 1876 रोजी सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी यांनी बंगाल मध्ये 'इंडियन असोसिएशन' या संघटनेची स्थापना केली परंतु या संघटनेचे पहिले सेक्रेटरी कोण होते ?

(1) बाबु शिशीर कुमार घोष
(2) आनंद मोहन घोष
(3) अंबिका चरण मजुमदार
(4) लालमोहन घोष

'Indian Association' was established by Surendranath Banarjee in Bengal on 26 July, 1876. Who was the first secretary of this Association ?

(1) Babu Shishir Kumar Ghosh
(2) Anand Mohan Ghosh
(3) Ambika Charan Majumdar
(4) Lalmohan Ghosh

---

16. योग्य जोड्या लावा.

a. राम जोशी — I. लटपट लटपट तुझं चालणं मोठ्या नखऱ्याचं
b. परशराम — II. झाली तरुणपणाची धूळ, पति नाही सेजेवर, सुंदरा रडे मूळ मूळ
c. सगनभाऊ — III. निर्मळ मुखडा चंद्राकार सरळ नाकाची शोभते धार
d. होनाजी बाळा — IV. लेकराला माय विसरली कसा ईश्वरा तारी

	a	b	c	d
(1)	II	III	IV	I
(2)	IV	II	I	III
(3)	III	I	II	IV
(4)	I	II	III	IV

Match the pairs.

a. Ram Joshi — I. Latpat Latpat Tujh Chalna Mothya Nakharyach
b. Parashram — II. Zali tarunpanachi dhul, pati nahi sejewar, sundara rade mul mul
c. Saganbhau — III. Nirmal mukhda Chandrakar saral nakachi shobhate dhar
d. Honaji Bala — IV. Lekrala May visarli kasa Eshwara Tari

	a	b	c	d
(1)	II	III	IV	I
(2)	IV	II	I	III
(3)	III	I	II	IV
(4)	I	II	III	IV

17. कोणत्या ब्रिटीश अधिकाऱ्याने जंगलात प्रवेश करून आजिंठा लेणी प्रसिद्धीस आणल्या होत्या ?

(1) सर चार्ल्स मेटकाफ (2) लॉर्ड औकलंड

(3) लॉर्ड कॅनिंग (4) सर जेम्स अलेक्झांडर

Which British Officer entered the forest and brought to prominence of Ajanta caves ?

(1) Sir Charles Metcalfe (2) Lord Auckland

(3) Lord Canning (4) Sir James Alexander

---

18. मराठ्यांच्या स्वतंत्र मतदार संघाता विरोध करणारे टिळक पक्षीय लोक स्वत:चा उल्लेख काय म्हणून करत होते ?

(1) राष्ट्रीय मराठा (2) आम्ही ब्राम्हणेत्तर

(3) आम्ही क्षत्रिय (4) मराठा क्षत्रिय

Tilak party people who opposed the separate electorate of the Marathas were referring to themselves as what ?

(1) National Maratha (2) We Non-Brahmin

(3) We Kshatriyas (4) Maratha Kshatriyas

---

19. खालील दर्शविलेल्या सिद्धांतापैकी कोणता सिद्धांत प्रार्थना समाजाचा नव्हता ?

a. एकेश्वर निष्ठा

b. धर्मग्रंथ ईश्वर निर्मित नाही

c. राष्ट्रीय पुनरुत्थान

d. पूर्वगौरववादी

(1) a आणि b (2) c आणि d (3) फक्त a (4) फक्त b

Which of the following doctrines was not of Prarthana Samaj ?

a. Loyalty to one God

b. Scripture is not created by God

c. National resurrection

d. Pastglorious

(1) a and b (2) c and d (3) only a (4) only b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

20. 1877 च्या दिल्ली दरबारात सार्वजनिक काकांच्या नेतृत्वाखाली पुणे सार्वजनिक सभेच्या शिष्टमंडळाने महाराणी विक्टोरियाला जे 'मानपत्र' दिले त्यास कोणती संज्ञा मिळली ?

(1) डिक्लेरेशन ऑफ राइट्स (2) इंडियन राइट्स
(3) इंडियन नॅशनल डॉक्यूमेंट (4) नेशन डिमांड

What was the name given to the 'Manapatra' given to Queen Victoria by delegation of the Pune Sarvajanik Sabha led by the Sarvajanik Kaka at the Delhi Durbar in 1877 ?

(1) Declaration of Rights (2) Indian Rights
(3) Indian National Document (4) Nation Demand

---

21. जोड्या लावा.

	वृत्तपत्र		**संपादक**
a.	अमृत बझार पत्रिका	I.	सुब्रमन्यम अय्यर
b.	इंडियन मिरर	II.	जी. पी. वर्मा
c.	हिंदुस्तानी	III.	एस. एन. सेन
d.	हिंदू	IV.	शिरीषकुमार घोष व मोतिलाल घोष

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	III	IV	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	IV	III	II	I

Match the following.

	Newspaper		**Editor**
a.	Amrut Bazar Patrika	I.	Subramanyam Ayyar
b.	Indian Mirror	II.	G. P. Varma
c.	Hindustani	III.	S. N. Sen
d.	Hindu	IV.	Shirishkumar Ghosh and Motilal Ghosh

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	III	IV	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	IV	III	II	I

22. खालील वर्णन कोणाचे आहे ?

a. जन्म 7 नोव्हेंबर 1858 मध्ये झाला.
b. पहिल्या पत्निच्या निधनानंतर एका विधवेशी विवाह.
c. 'द सोल ऑफ इंडिया' नावाच्या ग्रंथाचे लेखन.
d. म. गांधीजींच्या असहकार चळवळीस विरोध.

(1) लाला लजपत राय
(2) लोकमान्य टिळक
(3) बिपीनचंद्र पाल
(4) केशवचंद्र सेन

Whose description is as below ?

a. Born on 7 November, 1858.
b. His second marriage with widow after the death of first wife.
c. He was written a book "The Soul of India".
d. He opposed the Non-Co-operation Movement of Mahatma Gandhi.

(1) Lala Lajapat Rai
(2) Lokmanya Tilak
(3) Bipinchandra Pal
(4) Keshavchandra Sen

---

23. जोड्या लावा.

	नाटककार		**नाटक**
a.	गोविंद पुरुषोत्तम देशपांडे	I.	लोक कथा 78
b.	गज्वी	II.	घोटभर पाणी
c.	शाम मनोहर	III.	यकृत
d.	रत्नाकर मतकरी	IV.	उध्वस्त धर्मशाला

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	I	III	II	IV
(2)	IV	II	III	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	II	I	IV	III

Match the following.

	A Dramatist		**A Drama**
a.	Govind Purushotam Deshpande	I.	Lok Katha 78
b.	Gajvi	II.	Ghotbhar Pani
c.	Sham Manohar	III.	Yakrut
d.	Ratnakar Matkari	IV.	Udhvasta Dharma Shala

	a	**b**	**c**	**d**
(1)	I	III	II	IV
(2)	IV	II	III	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	II	I	IV	III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

24. जोड्या जुळवा.

a. कायस्थ सभा — I. उत्तर प्रदेश
b. सरीन सभा — II. पंजाब
c. श्री नारायण धर्म प्रतिपालन सभा — III. केरळ
d. परमहंस मंडळी — IV. महाराष्ट्र

	a	b	c	d
(1)	IV	III	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

Match the following.

a. Kayastha Sabha — I. Uttar Pradesh
b. Sarin Sabha — II. Punjab
c. Sri Narayan Dharma Pratipalana Sabha — III. Kerala
d. Paramahansa Mandali — IV. Maharashtra

	a	b	c	d
(1)	IV	III	II	I
(2)	I	II	III	IV
(3)	II	I	IV	III
(4)	III	IV	I	II

---

25. पुढील विधानात कोणत्या समाज सुधारकाचा उल्लेख केला आहे ?

a. 18 जानेवारी 1842 रोजी त्यांचा जन्म झाला.
b. 1856 पर्यन्त त्यांनी कोल्हापूर येथे शिक्षण घेतले.
c. 1856 मध्ये ते मुंबईत आले व एलफिन्स्टन इंस्टीट्यूट मध्ये प्रवेश घेतला.
d. 1864 मध्ये एम.ए.ची परीक्षा आणि 1866 मध्ये एल एल.बी.ची परीक्षा पास झाल्यावर त्यांनी वेगवेगळ्या पदांवर सरकारची सेवा केली.

(1) वि. प. पंडीत
(2) गो. ह. देशमुख
(3) म. गो. रानडे
(4) रा. गो. भांडारकर

Which social reformer is mentioned in the following sentences ?

a. He was born on 18 January 1842.
b. Till 1856 he studied at Kolhapur.
c. In 1856 he came to Bombay and joined Elphinstone Institute.
d. After passing his M.A. examination in 1864 and LL.B. examination in 1866 he served the government in various positions.

(1) V. P. Pandit
(2) G. H. Deshmukh
(3) M. G. Ranade
(4) R. G. Bhandarkar

26. योग्य जोड्या लावा.

a. श्रीपाद अमृत डांगे
b. मुझफ्फर अहमद
c. गुलाम हुसेन
d. एम. सिंगारवेलू

i. इन्कलाब
ii. लेबर-किसान गॅझेट
iii. नॅशनल फ्रंट
iv. नवयुग
v. द सोशालिस्ट

	a	b	c	d
(1)	iv	i	iii	v
(2)	iv	iii	i	v
(3)	v	iv	i	ii
(4)	iii	v	ii	iv

Match the following.

a. Shripad Amrut Dange
b. Muzaffar Ahmed
c. Ghulam Hussain
d. M. Singaravelu

i. Inquilab
ii. Labour-Kisan Gazette
iii. National Front
iv. Navyug
v. The Socialist

	a	b	c	d
(1)	iv	i	iii	v
(2)	iv	iii	i	v
(3)	v	iv	i	ii
(4)	iii	v	ii	iv

27. इ.स. 1882 मध्ये नियुक्त केलेल्या हंटर आयोगाने कोणत्या शिफारशी केल्या होत्या ?

a. महाविद्यालयासाठी सर्वसाधारण अनुदान व खास अनुदान अशा प्रकारची अनुदान पद्धती स्विकारावी.
b. मोठ्या महाविद्यालयांसाठी (वैकल्पिक) पर्यायी अभ्यासक्रम असावा.
c. शिष्यवृत्ती देण्यासंबंधीचे नवीन नियम तयार करावेत.
d. विद्यार्थींच्या शारिरीक आणि नैतिक शिक्षणावर भर देण्यात यावा.

(1) a, c, d विधाने बरोबर आहेत (2) a, b, c विधाने बरोबर आहेत
(3) b, c, d विधाने बरोबर आहेत (4) a, b, c, d विधाने बरोबर आहेत

Which were the recommendations of Hunter Commission, 1882 ?

a. Provision was to be made for ordinary grant and special grant to colleges.
b. There were to be alternative courses in the big colleges.
c. New regulations regarding scholarships were to be framed.
d. The commission put emphasis on physical and mental education of the students.

(1) a, c, d statements are correct (2) a, b, c statements are correct
(3) b, c, d statements are correct (4) a, b, c, d statements are correct

---

28. भारतीय हस्तकलेच्या ऱ्हासाची कारणे काय होती ?

a. ब्रिटीश कंपन्यांनी भारतात मोठ्या प्रमाणात उद्योगांची स्थापना केली.
b. इंग्लेंडमध्ये बनलेल्या औद्योगिक मालाला संरक्षण देण्याचा उद्देश ब्रिटीशांचा होता.
c. इंग्रजांच्या शोभिवंत अशा अत्याधुनिक यंत्रनिर्मीत वस्तूंच्या स्पर्धेत भारतीय हस्तकलेची उत्पादने टिकू शकली नाहीत.
d. भारतीय कामगार कुशल नव्हते.

(1) a, b, d विधाने बरोबर आहेत (2) a, b, c विधाने बरोबर आहेत
(3) a, c, d विधाने बरोबर आहेत (4) b, c, d विधाने बरोबर आहेत

What was the reason for the decline of Indian Handicrafts ?

a. The installation of large-scale industries in India by British Companies.
b. The British policy aimed at giving protection to the industrial goods made in England.
c. Indian Handicrafts could not stand in competition with the sophisticated machine-made goods.
d. The Indian workers were not skillful.

(1) a, b, d statements are correct (2) a, b, c statements are correct
(3) a, c, d statements are correct (4) b, c, d statements are correct

29. इ.स. 1866 मध्ये दादाभाई नौरोजींनी भारतीय प्रश्नावर चर्चा करण्यासाठी आणि ब्रिटीशावर प्रभाव टाकण्यासाठी लंडन येथे कोणत्या असोसिएशनचे आयोजन केले ?

(1) ईस्ट इंडिया असोसिएशन

(2) बॉम्बे असोसिएशन

(3) ब्रिटीश इंडियन असोसिएशन

(4) बॉम्बे प्रेसिडेन्सी असोसिएशन

In 1866 Dadabhai Naoroji organized which association in London to discuss the Indian question and to influence British ?

(1) East India Association

(2) Bombay Association

(3) British Indian Association

(4) Bombay Presidency Association

---

30. 24 जानेवारी 1908 रोजी नाशिक येथे केलेल्या भाषणात 'स्वराज्य' हा विषय केंद्रस्थानी ठेवून छत्रपती शिवाजी महाराज, संत तुकाराम आणि संत रामदास यांच्या कार्याचा गौरव कोणी केला ?

(1) लोकमान्य टिळक

(2) गोपाळ गणेश आगरकर

(3) अरविंद घोष

(4) बिपीनचंद्रपाल

Who honoured the Chhatrapati Shivaji Maharaj, Saint Tukaram and Saint Ramdas in his important speech on 'Swarajya' at Nasik on 24 January 1908 ?

(1) Lokmanya Tilak

(2) Gopal Ganesh Agarkar

(3) Arvind Ghosh

(4) Bipinchandra Pal

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

31. खालीलपैकी कोणती वृत्तपत्रे राजर्षि छत्रपती शाहु महाराजांच्या धोरणांना व विचारांना विरोध करत होती ?

a. दिनमित्र
b. विजयी मराठा
c. जागरूक
d. प्रबोधन

(1) b, c, d (2) a, b, c (3) a, c, d (4) a, b, d

Which of the following newspapers opposed policy and thinking of Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj ?

a. Dinmitra
b. Vijayi Maratha
c. Jagruk
d. Prabodhan

(1) b, c, d (2) a, b, c (3) a, c, d (4) a, b, d

---

32. पुढील स्वातंत्र्य सैनिकांना कोणती सांकेतीक नावे दिली होती ?

a. अच्यूतराव पटवर्धन
b. अरूणा असफ अली
c. सुचेता कृपलानी
d. बाबा राघवदास

	a	b	c	d
(1)	कदम	कुसूम	दादी	दीदी
(2)	कुसूम	कदम	दीदी	दादी
(3)	कुसूम	कदम	दादी	दीदी
(4)	दीदी	दादी	कदम	कुसूम

Which code names were given to the following freedom fighters ?

a. Achyutrao Patwardhan
b. Aruna Asaf Ali
c. Sucheta Kriplani
d. Baba Raghavdas

	a	b	c	d
(1)	Kadam	Kusum	Dadi	Didi
(2)	Kusum	Kadam	Didi	Dadi
(3)	Kusum	Kadam	Dadi	Didi
(4)	Didi	Dadi	Kadam	Kusum

33. पश्चिम महाराष्ट्रातील जंगल सत्याग्रहाचे 'डिक्टटर' म्हणून कोणाला नेमण्यात आले होते ?

(1) लालजी पेंडसे (2) एस. एस. नवरे

(3) अच्यूतराव पटवर्धन (4) रामकृष्णदास महाराज

Who was appointed as 'Dictator' of Forest Satyagraha in Western Maharashtra ?

(1) Lalji Pendse (2) S. S. Navre

(3) Achyutrao Patwardhan (4) Ramakrishnadas Maharaj

---

34. योग्य जोड्या लावा.

a. भारतीय परिषद कायदा, 1892 — i. अर्थसंकल्पावर मतदानाचा अधिकार नाही

b. भारतीय परिषद कायदा, 1909 (मोर्ले-मिंटो सुधारणा कायदा) — ii. शिखांना स्वतंत्र मतदार संघ

c. माँट्-फोर्ड सुधारणा कायदा, 1919 — iii. प्रांतांना स्वायत्तता प्रदान

d. भारत सरकारचा कायदा, 1935 — iv. बंगालमध्ये प्रांतीय कायदेमंडळाची स्थापना

v. मुस्लीम संप्रदायवादाला प्रोत्साहन

	a	b	c	d
(1)	iv	v	iii	i
(2)	i	v	ii	iii
(3)	i	iii	ii	v
(4)	ii	v	iii	iv

Match the following :

a. The Indian Council Act, 1892 — i. No right to vote on budget.

b. The Indian Council Act, 1909 (Morley-Minto Reforms) — ii. Separate constituency to Sikh's.

c. Mont-Ford Reforms Act, 1919 — iii. Granting provincial autonomy.

d. The Government of India Act, 1935 — iv. Foundation of provincial legislature in Bengal.

v. Encouragement to Muslim communalism.

	a	b	c	d
(1)	iv	v	iii	i
(2)	i	v	ii	iii
(3)	i	iii	ii	v
(4)	ii	v	iii	iv

---

35. इ. स. 1917 मध्ये 'लोकशिक्षण' या मासिकात मुंबई, मध्यप्रांत, वऱ्हाड आणि हैदराबाद मधील मराठी भाषिक प्रदेशांच्या विलीनीकरनातून एकसंघ महाराष्ट्राच्या निर्मितीचा विचार प्रथम कोणी मांडला ?

(1) प्रबोधनकार ठाकरे (2) दत्तो वामन पोतदार
(3) ग. त्र्य. माडखोलकर (4) प्रा. विठ्ठल वामन ताम्हणकर

Who was the first to propose in 1917, through magazine 'Lokshikshan' a creation of United Maharashtra by merging the Marathi speaking region of Bombay, Madhya Prant, Varhad and Hyderabad ?

(1) Prabodhankar Thackray (2) Datto Waman Potdar
(3) G. T. Madkholkar (4) Prof. Vithal Waman Tamhankar

---

36. चूकीची जोडी ओळखा.

(1) संत तुकडोजी महाराज - जपान मधील विश्वधर्म परिषदेत भारताचे प्रतिनिधीत्व
(2) प्रबोधनकारक ठाकरे - लोकहितवादी गो. ह. देशमुखांचे शिष्य
(3) समाजभूषण बाबा आमटे - 1985 मॅगसेसे पुरस्काराने सन्मानित
(4) पंजाबराव देशमुख - 1952 भारत कृषक समाजाची स्थापना

Identify the incorrect pair.

(1) Sant Tukdoji Maharaj – India's representation at World Religions Conference in Japan
(2) Prabodhankar Thackeray – Disciple of Lokhitwadi G.H. Deshmukh
(3) Samajbhushan Baba Amte – Awarded the Magsaysay Award in 1985
(4) Punjabrao Deshmukh – 1952 establishment of Bharat Krishak Samaj

---

37. लोकहितवादी गोपाल हरि देशमुख यांच्या बाबत खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत ?

a. 'ज्ञानप्रकाश', छापखाना सुरू केला.
b. 'ज्ञानप्रकाश' साप्ताहिक चालविले.
c. इ.स. 1862 मध्ये त्यांनी 'इंदुप्रकाश' साप्ताहिक सुरू करण्यास पुढाकार घेतला केले.
d. इ.स. 1880 मध्ये 'लोकहितवादी' हे मासिक सुरू केले.

(1) b, c आणि d बरोबर (2) a, c आणि d बरोबर
(3) a, b आणि d बरोबर (4) a, b आणि c बरोबर

Which of the following statements are correct about Lokahitwadi Gopal Hari Deshmukh ?

a. He started printing press 'Dyanprakash'.
b. He published weekly 'Dyanprakash'.
c. He took initiative to start 'Induprakash' weekly in 1862.
d. He started 'Lokahitwadi Magazine' in 1880.

(1) b, c and d are correct (2) a, c and d are correct
(3) a, b and d are correct (4) a, b and c are correct

---

38. 1942 मध्ये डॉक्टर बाबासाहेब आंबेडकर यांना कोणाच्या शिफारसीवरून व्हाइसरॉयच्या कार्यकारी मंडळात घेण्यात आले ?

(1) सर रॉजर लम्ली (2) लॉर्ड लिनलिथगो

(3) विनस्टन चर्चिल (4) डॉ. मुंजे

In 1942 Dr. Babasaheb Ambedkar was appointed to the Viceroy's Executive Council on whose recommendation ?

(1) Sir Roger Lumley (2) Lord Linlithgow

(3) Vinston Churchill (4) Dr. Munje

---

39. 1957 च्या निवडणुकीपूर्वी माहिती व प्रसारण विभागाने एक माहितीपट बनविला होता त्याचे शीर्षक काय होते ?

(1) लोकशाहीसाठी मतदान (2) हे तुमचे मत आहे

(3) एक व्यक्ती एक मत (4) तुमचे मत तुमचे सरकार

What was the title of a documentary made by the Department of Information and Broadcast before the 1957 elections ?

(1) Vote for Democracy (2) This is Your Vote

(3) One Person One Vote (4) Your Vote Your Government

---

40. मुंबई मध्ये सविनय कायदेभंगाचे नियोजन आणि संघटन चांगले ठेवण्यासाठी कशाची स्थापना करण्यात आली ?

(1) वॉर कौन्सिल आणि डिक्टेटर

(2) सविनय कायदेभंग समिती

(3) महाराष्ट्र सत्याग्रह मंडळ

(4) हिंदुस्तानी सेवा दल

What was established to better plan and organize civil disobedience in Bombay ?

(1) War Council and Dictator

(2) Civil Disobedience Committee

(3) Maharashtra Satyagraha Mandal

(4) Hindustani Seva Dal

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

41. पुढील वाक्ये कोणाबद्दल लिहिली आहेत ?
   a. मुंबईचे राज्यपाल जॉन माल्कम यांना ज्यांनी सतीची चाल बंद करण्यास ते सर्व सहकार्य करतील असे वचन दिले.
   b. ज्यांनी असे सुचविले की सरकारने सती प्रथे विरोधात कायदा करावा व तो भारतात सर्वत्र लागू करावा.
   (1) दादोबा पां. तर्खडकर (2) विष्णूशास्त्री चिपळूणकर
   (3) जगन्नाथ शंकरशेट (4) का. त्र्यं. तेलंग

   The following sentences are written about whom ?
   a. He promised John Malcolm, the Governor of Bombay that he would co-operate with the Government to put an end to the practice of sati.
   b. He also suggested that the Government should make law against the practice of sati and it should be applicable through out the India.
   (1) Dadoba P. Tarkhadkar (2) Vishnushastri Chiplunkar
   (3) Jagannath Shankarshet (4) K. T. Telang

---

42. खालीलपैकी अचूक जोडी ओळखा.
   (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लेबर पार्टी ऑफ इंडियाची स्थापना केली – 1935
   (2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी शेड्यूल कास्ट फेडरेशनची स्थापना केली – 1940
   (3) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी महाड सत्याग्रहांची केस जिंकली – 1937
   (4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी काळाराम मंदिर अस्पृश्यांसाठी खुले केले – 1936

   Choose the following correct pair.
   (1) Dr. Babasaheb Ambedkar established the Labour Party of India – 1935
   (2) Dr. Babasaheb Ambedkar established the Schedule Caste Federation – 1940
   (3) Dr. Babasaheb Ambedkar won the Mahad Satyagraha Case – 1937
   (4) Dr. Babasaheb Ambedkar opened Kalaram Mandir for untouchables – 1936

---

43. इ.स. 1935 च्या भारत सरकार कायद्यानुसार खालीलपैकी द्विगृही कायदेमंडळ असलेल्या प्रांताची निवड करा.
   (1) ओरिसा, आसाम, सिंध, बिहार, मुंबई, वायव्य सरहद् प्रांत
   (2) मुंबई, ओरिसा, बिहार, बंगाल, संयुक्त प्रांत, मद्रास, आसाम
   (3) बंगाल, संयुक्त प्रांत, आसाम, मद्रास, मुंबई, बिहार
   (4) मद्रास, ओरिसा, वायव्य सरहद् प्रांत, बंगाल, सिंध, बिहार

   According to the Government of India Act, 1935, select the provinces from the following which has bicameral.
   (1) Orissa, Assam, Sindh, Bihar, Mumbai, North-West Province
   (2) Mumbai, Orissa, Bihar, Bengal, Sanyukta Province, Madras, Assam
   (3) Bengal, Sanyukta Province, Assam, Madras, Mumbai, Bihar
   (4) Madras, Orissa, North-West Province, Bengal, Sindh, Bihar

44. खालील विधाने वाचा.

विधान – A : ब्रिटिश सरकार आणि संस्थानिकांमध्ये समन्वयासाठी संस्थानिकांचे संघटन असावेत अशी सुचना लॉर्ड डलहौसी यांनी केली.

विधान – B : लॉर्ड डलहौसींच्या सुचनेनुसार संस्थानिकांचे संघटन म्हणून 'नरेंद्र मंडळ' ची स्थापना करण्यात आली.

(1) विधान A चूक असून विधान B बरोबर आहे
(2) विधान A आणि B दोन्ही बरोबर आहेत
(3) विधान A आणि B दोन्ही चूक आहेत
(4) विधान A बरोबर असून विधान B चूक आहे

Read the following statements.

Statement – A : Lord Dalhousie suggested that there should be association of Princely States for the co-ordination between the British Government and Princely States.

Statement – B : On the suggestion of Lord Dalhousie, 'Narendra Mandal' was established as a association of Princely States.

(1) Statement A is incorrect, statement B is correct
(2) Both statement A and B are correct
(3) Both statement A and B are incorrect
(4) Statement A is correct and statement B is incorrect

---

45. खालीलपैकी कोणत्या तरुणांच्या सशस्त्र संघटनेने बांगलादेश मुक्ती आंदोलनाचे नेतृत्व केले ?

(1) आमार बांगला
(2) बांगला मुक्ती चळवळ
(3) बांगला मुक्ती वाहिनी
(4) आवामी लिग

Which of the following youth armed organizations led the Bangladesh Liberation Movement ?

(1) Aamar Bangla
(2) Bangla Liberation (Mukti) Movement
(3) Bangla Mukti Vahini
(4) Aawami League

---

46. महात्मा गांधीजीना "सदागृह" हा शब्द कोणी सुचविला नंतर महात्मा गांधीजीनी सदागृह ऐवजी "सत्यागृह" असा शब्द बनविला ?

(1) हिरालाल गांधी (2) मनिलाल गांधी
(3) मगनलाल गांधी (4) श्री. वालजी देसाई

Who suggested to Mahatma Gandhi the word "Sadagraha" and afterwards Mahatma Gandhi changed the word "Satyagrah" instead of Sadagraha ?

(1) Hiralal Gandhi (2) Manilal Gandhi
(3) Maganlal Gandhi (4) Shri. Walaji Desai

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

47. “इंग्रजाची मदत मिळविण्याच्या उद्देशाने मुस्लिम लिगने स्वत:ला सम्राटाच्या पक्षाच्या रूपात परिवर्तीत केले आहे”, अशी टिप्पणी कोणी केली होती ?

(1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर (2) सरदार वल्लभभाई पटेल
(3) महात्मा गांधीजी (4) पंडित जवाहरलाल नेहरू

“The Muslim League pursued their aim for British support and tried to establish themselves as the kings party”, Who remarked on Muslim league ?

(1) Dr. Babasaheb Ambedkar (2) Sardar Vallabhbhai Patel
(3) Mahatma Gandhiji (4) Pandit Jawaharlal Nehru

48. शिख बस ड्रायव्हर आणि वाहकांनी लंडन येथे ‘शिख होम दल चळवळ’ ही संघटना स्थापन केली या चळवळीचे रूपांतर खलिस्तान चळवळीत कोणी केले ?

(1) गंगासिंग धिलाँ (2) जर्नेलसिंग भिंद्रनवाले
(3) डॉ. जगजितसिंह चौहान (4) अमृतपाल सिंग संधु

Sikh bus drivers and conductors established ‘Sikh Home Rule Movement’ in London but who transformed the movement in Khalistan movement ?

(1) Gangasing Dhillon (2) Jarnalsing Bhindranwale
(3) Dr. Jagajitsingh Chouhan (4) Amritpal Singh Sandhu

49. पुढील विधानांचा विचार करा.

I. बाळशास्त्री जांभेकर हे पश्चिम हिंदुस्थानातील पहिले प्राध्यापक होते.
II. न्यायमूर्ती तेलंग हे मुंबई विद्यापीठाचे पहिले भारतीय कुलगुरु होते.
III. इ. स. 1915 मधील राष्ट्रीय सभेच्या मुंबई अधिवेशनात लो. टिळकांनी होमरूल चा प्रस्ताव मांडला होता.

(1) विधान I चूक, II आणि III बरोबर
(2) विधान I बरोबर, II आणि III चूक
(3) विधान I आणि II चूक, विधान III बरोबर
(4) विधान I आणि II बरोबर, III चूक

Consider the following statements.

I. Balshastri Jambhekar was the first Professor from West Hindustan.
II. Justice Telang was the first Indian Vice-Chancellor of Mumbai University.
III. Lokmanya Tilak kept the Home Rule proposal in the Indian National Congress Session held at Mumbai in 1915.

(1) Statement I incorrect, II and III correct
(2) Statement I correct, II and III incorrect
(3) Statement I and II incorrect, III correct
(4) Statement I and II correct, III incorrect

50. महाराष्ट्रात दुष्काळ पडला असता डॉ. शिवाप्पा या मित्राच्या मदतीने धनकवडी येथे सावित्रीबाई व महात्मा जोतीबा फुले यांनी कोणत्या वर्षी 'व्हिक्टोरिया बालाश्रम' सुरू केला ?

(1) 1896 (2) 1877 (3) 1898 (4) 1899

In which year Savitribai and Mahatma Jyotiba Phule started the 'Victoriya Balasram' in Dhanakawadi with the help of friend Dr. Shivappa during the famine period in Maharashtra ?

(1) 1896 (2) 1877 (3) 1898 (4) 1899

51. **विधान –**

शिवराम महादेव परांजपे यांनी 'काल' हे वृत्तपत्र सुरू केले.

वर्णने –

a. हे वृत्तपत्र 1922 पर्यंत सुरू होते.

b. हे वृत्तपत्र प्रखर राष्ट्रवादी विचारांचे होते.

c. 1908 मध्ये या वृत्तपत्राने सोळा हजार प्रति छपाईचा आकडा पार केला.

d. हे वृत्तपत्र 'जगत्हितेच्छु' मुद्रणालयात छापले जात होते.

(1) विधान बरोबर आहे, वर्णन a चूकीचे असून b, c आणि d बरोबर आहे

(2) विधान बरोबर आहे, वर्णन b चूकीचे असून a, c आणि d बरोबर आहे

(3) विधान बरोबर आहे, वर्णन b, c चूकीचे असून a आणि d बरोबर आहे

(4) विधान बरोबर आहे, वर्णन b, d चूकीचे असून a आणि c बरोबर आहे

Statement –

Shivram Mahadev Paranjape started the newspaper 'Kaal'.

Descriptions –

a. The newspaper was published upto 1922.

b. The newspaper was intense Nationalist ideas.

c. The newspaper printing crossed the number of sixteen thousand copies in 1908.

d. The newspaper was printed by 'Jagthitechhu' printing press.

(1) The statement is correct, description a is incorrect while b, c and d are correct

(2) The statement is correct, description b is incorrect while a, c and d are correct

(3) The statement is correct, description b, c are incorrect while a and d are correct

(4) The statement is correct, description b, d are incorrect while a and c are correct

52. 7 ऑगस्ट, 1947 हा दिवस "भारतीय संघात सामील व्हायचा दिवस" म्हणून पाळावा असे ________ यांनी हैदराबाद संस्थानातील लोकांना सांगितले.

(1) स्वामी रामानंद तीर्थ

(2) काशिनाथ वैद्य

(3) बाबासाहेब परांजपे

(4) माणीकचंद पहाडे

________ called upon the people of Hyderabad Sansthan to observe 7th August, 1947 as "Joining Day to Indian Union".

(1) Swami Ramanand Tirth

(2) Kashinath Vaidya

(3) Babasaheb Paranjpe

(4) Manikchand Pahade

---

53. खालील विधाने पाहा :

a. इ.स. 1909 मध्ये महात्मा गांधीजी यांनी लिहिलेला "हिंद स्वराज" हा गुजराती भाषेतील ग्रंथ प्रकाशित झाला.

b. महात्मा गांधीजीच्या मृत्यूनंतर श्रद्धांजली वाहताना '20 व्या शतकातील सर्वात महान व्यक्ती' असे जॉर्ज ऑखेल यांनी म्हंटले होते.

(1) a बरोबर नाही b बरोबर

(2) b बरोबर नाही a बरोबर

(3) a आणी b बरोबर

(4) a आणी b चूक

Observe the following sentences :

a. 'Hind Swaraj' written by Mahatma Gandhi published in Gujarati language in the year 1909.

b. After the death of Mahatma Gandhi while paying the tribute, George Orwell Said : 'The Great Man of the 20th Century'.

(1) a is not true b is true

(2) b is not true a is true

(3) a and b are true

(4) a and b are not true

54. जून 1984 मध्ये कोणाच्या नेतृत्वाखाली सुवर्ण मंदिरावर लष्करी कारवाई करण्यात आली ?

(1) एस. ई. जोशी
(2) रामनाथ काव
(3) के. एस. ब्रार
(4) रंजन रॉय

In June 1984 under the leadership of ________ Military operation was done in the Golden Temple.

(1) S.E. Joshi
(2) Ramanath Kaw
(3) K. S. Brar
(4) Ranjan Roy

---

55. जोड्या जुळवा :

a. रा.स. रूईकर — I. हिन्दूस्थान रेड आर्मी
b. मगनलाल बागडी — II. अकोल्यातील स्वातंत्र्य सैनिक
c. डॉ. खेडकर — III. अमरावतीतील स्वातंत्र्य सैनिक
d. वीर वामनराव जोशी — IV. फॉरवर्ड ब्लॉक

	a	b	c	d
(1)	II	I	IV	III
(2)	IV	I	II	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	III	IV	I	II

Match the following :

a. R.S. Ruikar — I. Hindustan Red Army
b. Maganlal Bagdi — II. Freedom fighter from Akola
c. Dr. Khedkar — III. Freedom fighter from Amaravati
d. Veer Vamanrao Joshi — IV. Forward Block

	a	b	c	d
(1)	II	I	IV	III
(2)	IV	I	II	III
(3)	I	II	III	IV
(4)	III	IV	I	II

56. 'काँग्रेसचे उद्दिष्ट स्वराज्य म्हणजे संपूर्ण स्वातंत्र्य मिळवणे हे असून स्वतंत्र हिंदुस्थान ब्रिटीश साम्राज्याशी कसलेही संबंध ठेवणार नाही', अशा आशयाचा ठराव 1921 साली अहमदाबाद येथील भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या अधिवेशनात पुढीलपैकी कोणी मांडला होता ?

(1) न.चिं.केळकर (2) गंगाधरराव देशपांडे
(3) हसरत मोहानी (4) बापूजी अणे

'The aim of the Congress is to achieve Swaraj means complete independence and independent India will not keep any relation with the British Empire'. Who among the following proposed the above resolution in the Indian National Congress held at Ahmedabad in 1921 ?

(1) N.C. Kelkar (2) Gangadharrao Deshpande
(3) Hasrat Mohani (4) Bapuji Ane

---

57. खालीलपैकी कोणी 'युनायटेड इंडियन पॅट्रिओटिक असोसिएशन' ची स्थापना केली ?

(1) लाला लजपत राय (2) सय्यद अहमद खान
(3) अरविंद घोष (4) मौलाना मोहम्मद अली

Who among the following set up the 'United Indian Patriotic Association' ?

(1) Lala Lajpat Rai (2) Sayyad Ahmed Khan
(3) Aurobindo Ghosh (4) Maulana Mohammad Ali

---

58. न्या.म.गो.रानडे यांचे नीतीविषयक विचार स्पष्ट करणारे खालीलपैकी कोणते विधान असत्य आहे ?

(1) मानवी स्वातंत्र्याला बाधा आणणाऱ्या धार्मिक कल्पना रानडे यांनी झुगारून दिल्या.
(2) माणसाला दैववादी बनवणाऱ्या धर्मकल्पनांवर सुद्धा त्यांनी हल्ला चढविला.
(3) कर्मसिद्धांत आणि पुनर्जन्म सिद्धांताच्या समन्वयातून भारतात रूढ झालेला दैववाद रानडे यांनी स्विकारला होता.
(4) कर्मवाद व जडवाद या दोन्ही प्रकारच्या भूमिकांमुळे माणूस सामर्थ्यहीन बनतो असे प्रतिपादन रानडे यांनी केले.

Which of the following statements explaining Justice M.G. Ranade's ethical views is false ?

(1) Ranade rejected the religious ideas that hinder human freedom.
(2) He also attacked the religious ideas that make man devine.
(3) Ranade adopted the divinity prevalent in India through the synthesis of Karma Siddhant and Reincarnation Siddhant.
(4) Ranade asserted that man becomes powerful due to both Karma Siddhant and Fatalism (Jadwad).

59. जोड्या लावा.

a. जुलै 1919 मध्ये होमरूल लीगच्या प्रतिनिधी म्हणून इंग्लंडला गेल्या. — i. लतिका घोष

b. या वेश्या स्त्रीने 1922-24 या कालात सी. आर. दासच्या सत्याग्रह चळवळीत भाग घेतला. — ii. ना. सु. हर्डिकर

c. जून 1930 मध्ये हिंदूस्थान सेविका दल स्थापन केले. — iii. मदनादेवी मुखोपाध्याय

d. 1928 मध्ये महिला राष्ट्रीय संघाची स्थापना केली. — iv. सरोजीनी नायडू

	a	b	c	d
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	ii	iii	i	iv
(3)	iv	iii	ii	i
(4)	i	ii	iii	iv

Match the following :

a. She went to England on July 1919 as a delegate of Home Rule League. — i. Latika Ghosh

b. A prostitute who take part in non-violent protester movement of C.R.Das in the period of 1922-24. — ii. N. C. Hardikar

c. Hindusthani Sevika Dal founded on June 1930. — iii. Madanadevi Mukhopadhyay

d. Women National Organisation founded in 1928. — iv. Sarojini Naidu

	a	b	c	d
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	ii	iii	i	iv
(3)	iv	iii	ii	i
(4)	i	ii	iii	iv

---

60. इंडियन कौन्सिल अॅक्ट, 1909 बद्दल खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

a. या कायदयाने मुस्लिमांसाठी स्वतंत्र मतदारसंघाची तरतूद केली.

b. के. एम. मुन्शी यांनी मोर्ले-मिन्टो सुधारणा कायदयाने उगवत्या लोकशाहीवर वार केल्याचे निदर्शनास आणून दिले.

c. या कायदयाने युरोपियन आणि अँग्लो-इंडियन यांच्यासाठी स्वतंत्र मतदारसंघाची तरतूद करण्यात झाली.

d. सरकारने लोकशाहीचे मुलभूत तत्व म्हणजे निवडणूकीचे तत्व मान्य केले नाही.

(1) फक्त a आणि d (2) फक्त a आणि b (3) फक्त a आणि c (4) a, b आणि d

Which of the following statements about Indian Council Act, 1909 is/are correct ?

a. This act provided separate electrorates for the Muslims.

b. K. M. Munshi pointed out that The Minto-Morley Reforms stabbed the rising democracy.

c. This act provided separate electrorates for Europeans and Anglo-Indians.

d. Government not accepted the principle of democracy that is principle of election.

(1) Only a and d (2) Only a and b (3) Only a and c (4) a, b and d

---

61. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत ?

a. पूर्व-पश्चिम दिशेने पसरलेल्या सातपुडा पर्वतरांगेमुळे पूर्णा व तापी नदी खोरे वेगळे झाले आहे.

b. पूर्व-पश्चिम दिशेने पसरलेल्या सातपुडा पर्वतरांगेमुळे नर्मदा व तापी नदी खोरे वेगळे झाले आहे.

c. उत्तर-दक्षिण दिशेने पसरलेल्या सातपुडा पर्वतरांगे-मुळे पूर्णा व तापी नदी खोरे वेगळे झाले आहे.

d. पूर्व-पश्चिम दिशेने पसरलेल्या सातपुडा पर्वतरांगेमुळे पूर्णा व पांझरा नदी खोरे वेगळे झाले आहे.

(1) a आणि b (2) फक्त b (3) c आणि d (4) फक्त d

Which of the following statements is/are correct ?

a. Purna and Tapi river basins are separated by the Satpuda mountain range extending in the East-West direction.

b. The Narmada and Tapi river basins are separated by the Satpuda Mountain range extending in the East-West direction.

c. Purna and Tapi river basins are separated due to Satpuda Mountain range extending North-South direction.

d. Purna and Panzara river basins are separated due to Satpuda Mountain range extending in East-West direction.

(1) a and b (2) Only b (3) c and d (4) Only d

---

62. खालील विधाने पहा.

a. चंद्रपुर जिल्हायात गोंडवन श्रेणीचे खडक आहेत म्हणून तेथे दगडी कोळशाचे उत्पादन होते.

b. मँगनिज हे महाराष्ट्रातील महत्वाचे खनिज आहे. त्याचे साकोली तालुक्यातील कान्हेरी येथे मोठया प्रमाणावर उत्पादन होते.

(1) विधान a बरोबर आहे

(2) विधान a आणि b बरोबर आहेत

(3) विधान a आणि b बरोबर नाहीत

(4) विधान b बरोबर आहे

Observe the following statements.

a. Gondwana types of rocks are found in Chandrapur district and therefore hard coal is produced.

b. Manganese is an important mineral in Maharashtra. It is produced on large scale at Kanheri in Sakoli taluka.

(1) Statement a is correct

(2) Statement a and b are correct

(3) Statement a and b are not correct

(4) Statement b is correct

63. संभववांदवाच्या मतांशी असहमत असलेले विधान ओळखा.

(1) मानव क्रियाशील प्राणी असून तो इतर चतुष्पाद प्राण्यांप्रमाणेच निसर्गावर अवलंबून आहे.

(2) मानव क्रियाशील असून तो नैसर्गिक परिस्थितीत परिवर्तन करू शकतो.

(3) मानव निसर्गाच्या सहकार्याने त्याच्या बरोबर जोडीने काम करतो.

(4) वारा, नदया आणि सागर ज्या प्रमाणे भूपृष्ठावर बदल घडवून आणतात त्याच प्रमाणे मानव हा देखील भूपृष्ठावर बदल घडवून आणणारा एक सजिव प्राणी आहे.

Identify the statement that disagrees with the possibilism.

(1) Man is active creatures and depend on nature like other quadruped animals.

(2) Man is active and can change natural conditions.

(3) Man works in tandem with nature with its cooperation.

(4) Man is also a living organism that changes the earth's surface as like wind, river and ocean.

---

64. योग्य जोड्या जुळवा.

	भौगोलिक विचारवंत		ग्रंथ
a.	रैटझेल	i.	सांस्कृतिक भूगोल
b.	कार्ल रिटर	ii.	भौगोलिक पर्यावरणाचा प्रभाव
c.	कु. एलन सेंम्पल	iii.	मानववंशाचा इतिहास
d.	कार्ल सॉएर	iv.	अर्डकुन्डे

	a	b	c	d
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	iii	iv	i

Match the correct pairs.

	Geographical Thinker		Book
a.	Ratzel	i.	Cultural Geography
b.	Carl Riter	ii.	Influence of Geographic Environment
c.	Kum. Ellen Semple	iii.	Volkerkunde
d.	Carl Sauer	iv.	Erdkunde

	a	b	c	d
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	iii	iv	i	ii
(4)	ii	iii	iv	i

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

65. योग्य विधाने ओळखा.

a. मानवी भूगोलात फक्त प्राकृतिक भू-रचनेचा अभ्यास केला जातो.
b. मानवी भूगोलात मानवाच्या प्राकृतिक घटकांचा अभ्यास केला जातो.
c. मानवी जीवनाचा जीवनक्रम व व्यवसाय यांचा मानवी भूगोलात अभ्यास केला जातो.
d. मानवाचा आहार, विचार, धर्म यांचा अभ्यास मानवी भूगोलात केला जातो.

(1) a, b, c ही विधाने योग्य आहेत
(2) a, c, d ही विधाने योग्य आहेत
(3) b, c, d ही विधाने योग्य आहेत
(4) a, b, d ही विधाने योग्य आहेत

Identify the correct statements.

a. In Human Geography only Physical landforms are studied.
b. Human Geography is the study of the Physical elements of man.
c. The life cycle and occupation of human life is studied in Human Geography.
d. Human diet, thought, religion are studied in Human Geography.

(1) a, b, c statements are correct
(2) a, c, d statements are correct
(3) b, c, d statements are correct
(4) a, b, d statements are correct

---

66. 1990 मध्ये, पुणे येथे पहिल्या तीन सॉफ्टवेअर टेक्नॉलॉजी पार्क (STPs) पैकी एक असून त्यासोबत __________ येथे इतर दोन STPs स्थापन करण्यात आले.

(1) बेंगळूरू व भुवनेश्वर
(2) बेंगळूरू व हैद्राबाद
(3) भुवनेश्वर व हैद्राबाद
(4) चेन्नई व हैद्राबाद

In 1990, Pune was one of the first three Software Technology Park (STPs) that was established along with other two STPs at __________.

(1) Bengaluru and Bhubaneshwar
(2) Bengaluru and Hyderabad
(3) Bhubaneshwar and Hyderabad
(4) Chennai and Hyderabad

67. एक जिल्हा एक उत्पादन उपक्रम अंतर्गत जिल्ह्यांसह उत्पादनांची जोडी जुळवा.

	जिल्हा		उत्पादन
a.	रायगड	i.	डाळींब
b.	पुणे	ii.	पांढरा कांदा
c.	अहमदनगर	iii.	अंजीर
d.	अमरावती	iv.	संत्री

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iii	i	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	i	iii	iv	ii

Match the pair of products with Districts under one district one product initiative.

	District		**Production**
a.	Raigad	i.	Pomegranate
b.	Pune	ii.	White Onion
c.	Ahmednagar	iii.	Fig
d.	Amaravati	iv.	Orange

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iii	i	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	i	iii	iv	ii

68. खालील विधाने विचारात घ्या आणि खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

i. PMMSY 20 मे 2020 रोजी दहा वर्षांच्या कालावधीसाठी सुरू करण्यात आले.

ii. महाराष्ट्र राज्यात मत्स उत्पादन वाढवण्यासाठी PMMSY अंतर्गत केज कल्चर फार्मिंग राबविण्यात येत आहे.

(1) फक्त i बरोबर आहे
(2) फक्त ii बरोबर आहे
(3) i आणि ii बरोबर आहेत
(4) i आणि ii दोन्ही चूकीचे आहेत

Consider the following statements and choose the correct option from the below.

i. PMMSY was launched on 20 May 2020 for the period of 10 years.

ii. Cage culture farming is being implemented under PMMSY to increase fish production in the State of Maharashtra.

(1) Only i is correct
(2) Only ii is correct
(3) Both i and ii correct
(4) Both i and ii are incorrect

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

69. खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

a. ब्लाशार यांनी सर्वप्रथम ग्रामीण-नागरी पट्ट्याचा अभ्यास केला.
b. भारतामध्ये 1950 पूर्वी ग्रामीण-नागरी पट्टा अस्तीत्वात नव्हता.
c. ग्रामीण-नागरी पट्ट्यात शहरातील शक्तींचा वापर करतात.
d. ग्रामीण-नागरी पट्ट्यात हवाई अड्डे, शैक्षणिक संस्था आणि जल शुद्धीकरण केंद्रे असतात.

(1) फक्त a आणि c
(2) फक्त a, b आणि d
(3) फक्त c आणि d
(4) फक्त b आणि d

Which of the following statements are correct ?

a. Blashar firstly studied the rural-urban patta.
b. Rural-urban patta did not exist in India before 1950.
c. In rural-urban patta used urban force.
d. The rural urban patta consists of airports, educational complexes and water filtration plants.

(1) Only a and c
(2) Only a, b and d
(3) Only c and d
(4) Only b and d

---

70. खालील विधाने पहा.

a. लाव्हारसात लोखंड व मॅग्नेशियम खनिजा पेक्षा सिलीका द्रव्याचे प्रमाण जास्त असेल तर त्याला ॲसिडक लाव्हा म्हणतात.
b. शिलारसात वाळूचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे तो भूपृष्ठावर जास्त पसरत नाही.
c. पेगमॅटीटीक खडकात स्फटिक मोठे असतात.
d. बेसिक लाव्हा हा अतिशय घट्ट असतो.

(1) a, b बरोबर असून c, d चूक आहेत
(2) c, d बरोबर असून a, b चूक आहेत
(3) a, b, c बरोबर असून d चूक आहे
(4) a, b, c चूक असून d बरोबर आहे

Observe the following statements.

a. Magma contains more silica than iron and magnesium minerals is called acidic magma.
b. Magma does not spread more on the earths surface due to large proportion of sand in it.
c. Pagmatitic rock content large crystals.
d. Basic Lava is very thick.

(1) a, b are correct but c, d are incorrect
(2) c, d are correct but a, b are incorrect
(3) a, b, c are correct but d is incorrect
(4) a, b, c are incorrect but d is correct

---

71. योग्य जोड्या जुळवा.

	किल्ला		जिल्हा
a.	मलंगगड	i.	रायगड
b.	लिंगाणा	ii.	सिंधुदुर्ग
c.	रामगड	iii.	अकोला
d.	नारनाळा	iv.	ठाणे

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	ii	i	iii
(3)	iv	i	ii	iii
(4)	iii	ii	iv	i

Match the pairs correctly.

	Fort		District
a.	Malanggad	i.	Raigad
b.	Lingana	ii.	Sindhudurg
c.	Ramgad	iii.	Akola
d.	Narnala	iv.	Thane

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	ii	i	iii
(3)	iv	i	ii	iii
(4)	iii	ii	iv	i

72. मध्यवर्ती व्यापार क्षेत्र (CBD) ही शहरांविषयीची संकल्पना ________ या देशातील आहे.

(1) जर्मनी (2) अमेरिका

(3) भारत (4) इंग्लंड

The concept of Central Business District (CBD) is related to the cities of ________ Country.

(1) Germany (2) America

(3) India (4) England

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

73. खालीलपैकी कोणते विधान योग्य नाही ?

(1) सियाल व सीमा यांना विलग करणाऱ्या थरास कॉनरॅड विलगता असे म्हणतात.

(2) शिलावरण व प्रावरण यांना विलग करणाऱ्या थरास मोहोरोव्हिसीक विलगता असे म्हणतात.

(3) बाह्य गाभा व आंतरिक गाभा यांच्या दरम्यान 700 कि.मी. जाडीचा जो थर आहे त्यास संक्रमण विभाग असे म्हणतात.

(4) प्रावरण आणि गाभा यांना विलग करणाऱ्या थरास गटेनबर्ग विलगता असे म्हणतात.

Which of the following statement is not correct ?

(1) The layer separating Sial and Sima is called Conrad discontinuity.

(2) The layer separating lithosphere and mantle is called Mohorovisic discontinuity.

(3) The 700 km thick layer between the outer core and the inner core is called Transition zone.

(4) The layer separating mantle and core is called Gatenberg discontinuity.

---

74. खालील विधाने पहा.

a. डब्ल्यू. जे. मॉर्गन यांच्या तबकडी सिद्धांतानुसार हिमालयाच्या ठिकाणी टेथिस समुद्र होता.

b. भारतीय आणि एशियन तबकडयांच्या बाजुकडील दाबामुळे टेथिस समुद्रातील गाळ दुमडला गेला आणि हिमालय रांगा तयार झाल्या.

(1) फक्त विधान a बरोबर आहे

(2) फक्त विधान b बरोबर आहे

(3) विधान a आणि b बरोबर आहेत

(4) विधान a आणि b बरोबर नाहीत

Observe the following statements.

a. According to Plate tectonic theory of W.J. Morgan, there was Tethys sea in place of Himalaya.

b. Due to lateral compression of Indian and Asian plates, the sediments of Tethys folded and Himalayan ranges formed.

(1) Only statement a is correct

(2) Only statement b is correct

(3) Statement a and b are correct

(4) Statement a and b are not correct

75. जोड्या जुळवा.

पठार		उदाहरण
a.	ज्वालामुखी पठार	i. पॅटागोनियन
b.	महाद्विपीय पठार	ii. पोतवार
c.	अेओलियन पठार	iii. कोलंबिया
d.	पर्वतपदीय पठार	iv. दख्खन

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	iii	i	ii
(3)	iii	i	iv	ii
(4)	ii	iii	i	iv

Match the following.

Plateau		Example
a.	Volcano Plateau	i. Patagonian
b.	Continental Plateau	ii. Potawar
c.	Aeolian Plateau	iii. Columbia
d.	Piedmont Plateau	iv. Deccan

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	iii	i	ii
(3)	iii	i	iv	ii
(4)	ii	iii	i	iv

76. कृषीसंदर्भात योग्य जोड्या जुळवा.

क्रांती		उत्पादन
a.	गुलाबी क्रांती	i. कातडी किंवा चामडी
b.	गोल क्रांती	ii. कांदा
c.	चंदेरी क्रांती	iii. बटाटा
d.	तपकिरी क्रांती	iv. कुक्कुटपालन

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	iv	ii	iii	i
(4)	iv	iii	i	ii

Match the following related to Agriculture.

Revolution		Production
a.	Pink Revolution	i. Leather
b.	Round Revolution	ii. Onion
c.	Silver Revolution	iii. Potato
d.	Brown Revolution	iv. Poultry

	a	b	c	d
(1)	ii	iii	i	iv
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	iv	ii	iii	i
(4)	iv	iii	i	ii

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

77. महाराष्ट्र शासनाच्या भूविज्ञान आणि खाणकाम संचालनालय, नागपूरनुसार (31 मार्च 2014 रोजीचा खनीज साठा) फक्त ________ हा ग्राफाईट साठे दाखवणारा जिल्हा आहे.

(1) भंडारा
(2) चंद्रपूर
(3) रत्नागिरी
(4) सिंधुदुर्ग

As per Directorate of Geology and Mining, Government of Maharashtra, Nagpur (Mineral Reserves as on 31st March 2014) ________ is only district shows graphite reserve.

(1) Bhandara
(2) Chandrapur
(3) Ratnagiri
(4) Sindhudurga

---

78. डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजने संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

a. महाराष्ट्र राज्यातील शेतकऱ्यांना अल्प मुदतीच्या पीक कर्जाची नियमित परतफेड करण्यासाठी प्रोत्साहन देणे.
b. या योजने अंतर्गत शेतकऱ्यांना रू. 6 लाखापर्यंतच्या कर्जास 3 टक्के व्याज सवलत अनुदान देण्यात येते.
c. नियमित पीक कर्जाची परतफेड केल्यास संपूर्ण व्याज रक्कम सवलत अनुदान दिले जाते.
d. घेतलेल्या कर्जाच्या संपूर्ण रक्कमेची परतफेड 30 जूनपर्यंत केल्यास रू. 3 लाखापर्यंतच्या कर्जास 3 टक्के व्याज सवलत अनुदान देण्यात येते.

(1) फक्त a आणि b
(2) फक्त b, c आणि d
(3) फक्त a आणि c
(4) फक्त a आणि d

Which of the following statements are correct regarding the Dr. Panjabrao Deshmukh interest subsidy scheme ?

a. To encourage farmers in Maharashtra State to make regular repayment of short term crop loans.
b. Under this scheme farmers are given 3 percent interest concession subsidy on loans upto Rs. 6 lakh.
c. If the regular loan is repaid, the entire interest amount is subsidized.
d. If the entire amount of the loan is repaid by June 30, 3% interest concession subsidy is given upto Rs. 3 lakh loan.

(1) Only a and b
(2) Only b, c and d
(3) Only a and c
(4) Only a and d

79. खालील विधाने विचारात घ्या.

i. मार्च 2022 पर्यंत अखिल भारतीय स्तरावर वीज निर्मितीमध्ये स्थापित क्षमतेचा महाराष्ट्र राज्याचा सर्वाधिक वाटा आहे.

ii. महाराष्ट्रातील खाजगी क्षेत्राकडे सार्वजनिक क्षेत्रापेक्षा वीज निर्मितीची अधिक स्थापित क्षमता आहे.

(1) फक्त i बरोबर आहे व ii चूक आहे
(2) फक्त ii बरोबर आहे व i चूक आहे
(3) i आणि ii दोन्ही बरोबर आहेत
(4) दोन्ही i आणि ii चूक आहेत

Consider the following statements.

i. As on March 2022, Maharashtra State has the highest share of installed capacity in electricity generation at All India Level.

ii. In Maharashtra, the private sector has more installed capacity in electricity generation than the public sector.

(1) Only i is correct and ii is false
(2) Only ii is correct and i is false
(3) Both i and ii are correct
(4) Both i and ii are false

---

80. जोड्या जुळवा.

	फेरी वाहतूक		**खाडी**
a.	आगरदांडा	i.	बाणकोट
b.	तावसाळ	ii.	दाभोळ
c.	धोपावे	iii.	दिघी
d.	बागमांडला	iv.	जयगड

	a	b	c	d
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iii	iv	ii	i

Match the following.

	Ferry Transport		**Creek**
a.	Agardanda	i.	Bankot
b.	Tawsal	ii.	Dabhol
c.	Dhopave	iii.	Dighi
d.	Bagmandla	iv.	Jaygad

	a	b	c	d
(1)	iv	i	ii	iii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iii	iv	ii	i

81. खालीलपैकी कोणती भूरूपे हिमनदीच्या अपक्षरण कार्यामुळे निर्माण होतात ?

a. गिरीशृंग
b. हिमोढगिरी
c. मेषशीला
d. दैत्यसोपान

(1) फक्त a आणि b
(2) फक्त a आणि d
(3) फक्त a, c आणि d
(4) फक्त b, c आणि d

Which of the following land forms are formed due to the erosion of glacier ?

a. Horn
b. Drumlins
c. Roche Moutonnee
d. Glacial Stairways

(1) Only a and b
(2) Only a and d
(3) Only a, c and d
(4) Only b, c and d

---

82. डब्ल्यू. एम. डेव्हीस यांच्या मते भूआकार हे खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा कार्यात्मक परिणाम नाही ?

(1) रचना
(2) प्रक्रिया
(3) कालावधी
(4) चक्र

According to W. M. Davis, which of the following is not functional result of landscape ?

(1) Structure
(2) Process
(3) Time
(4) Cycle

---

83. खनन चक्राची संकल्पना ________ या शास्त्रज्ञाने मांडली.

(1) कार्ल रिटर
(2) डब्ल्यू. एम. डेव्हिस
(3) आल्फ्रेड वेगनर
(4) रिचर्ड हार्टशोन

Scientist ________ put forth the concept of cycle of erosion.

(1) Karl Ritter
(2) W. M. Davis
(3) Alfred Wegnar
(4) Richard Heartshone

---

84. सागरी किनारपट्टीवरील सागरीलाटा, तंरगघर्षित चबुतरा आणि गुहा हे सर्व भूआकार एकत्रपणे महाराष्ट्रातील ________ येथे पहावयास मिळतात.

(1) श्रीवर्धन (2) हरिहरेश्वर

(3) गणपतीपुळे (4) दिवेआगर

Coastal features like seacliffs, wave cut platforms and caves all together observed at ________ in Maharashtra.

(1) Shrivardhan (2) Harihareshwar

(3) Ganpatipule (4) Diveagar

85. जोड्या जुळवा.

	हिमालय		**शिखर**
a.	पंजाब हिमालय	i.	कामेत
b.	कुमाऊँ हिमालय	ii.	कुलाकांगारी
c.	नेपाळ हिमालय	iii.	के-2
d.	आसाम हिमालय	iv.	धवलगिरी

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	iv	i	ii
(3)	iv	i	ii	iii
(4)	iii	i	iv	ii

Match the pairs.

	Himalaya		**Peak**
a.	Punjab Himalaya	i.	Kamet
b.	Kumaon Himalaya	ii.	Kulakangari
c.	Nepal Himalaya	iii.	K-2
d.	Assam Himalaya	iv.	Dhavalgiri

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	iv	i	ii
(3)	iv	i	ii	iii
(4)	iii	i	iv	ii

86. नागरी वसाहती आकृतीबंधाच्या कोणत्या सिद्धांतामध्ये खालील प्रकारची क्षेत्रे आढळतात ?

a. अवजड उद्योग क्षेत्र
b. व्यापारी बाह्य क्षेत्र
c. निवासी उपनगर क्षेत्र
d. औद्योगिक उपनगर क्षेत्र

(1) सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांत
(2) त्रिज्या खंड सिद्धांत
(3) बहुकेंद्रीय सिद्धांत
(4) मॅनचा सिद्धांत

In which theory of pattern of urban settlement the following types of sectors are found ?

a. Heavy Industry Zone
b. External Areas of Trade
c. Residential Suburban Zone
d. Industrial Suburban Zone

(1) Concentric Zone Theory
(2) The Sector Theory
(3) Multiple Nuclei Theory
(4) The Mann's Theory

---

87. अभ्रिका (नेब्युलर) वसाहतीच्या आकृतीबंधाबाबत खालीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने सत्य आहे/आहेत ?

a. रस्त्यांची व्यवस्था जवळजवळ वर्तुळाकार असते जी वसाहतीच्या मध्यवर्ती ठिकाणी संपते.
b. वसाहत साधारणपणे नद्यांच्या संगमावर विकसित होतात.
c. घरांची मांडणी ही नदीकाठाच्या बाजूला असते.

(1) फक्त a
(2) फक्त a आणि b
(3) फक्त b
(4) फक्त a आणि c

Which of the following statement/s is/are true about the Nebular pattern of settlement ?

a. The arrangement of roads are almost circular which ends at central location of the settlement.
b. The settlement generally develops at the confluence of the rivers.
c. The arrangement of the houses are along the river banks.

(1) Only a
(2) Only a and b
(3) Only b
(4) Only a and c

88. इ. डब्ल्यू. बर्गेस अनुसार, शहराच्या केन्द्रापासून बाह्य भागा कडे जाणारे क्षेत्र (मंडळ) क्रमाने लावा.

a. केंद्रीय व्यापार केन्द्र (CBD).

b. संक्रमणशील क्षेत्र.

c. दैनिक ये जा करणाऱ्यांचे वसाहत क्षेत्र.

d. उद्योग आणि श्रमिकांच्या वस्त्यांचे क्षेत्र.

e. मध्यम वर्गीय लोकांचे वसाहत क्षेत्र.

(1) a, b, d, e, c
(2) a, b, c, d, e
(3) a, b, e, d, c
(4) a, c, d, b, e

According to E. W. Burges, arrange the sequence of zones from centre to outwards of a city.

a. CBD-Central Business District.

b. Transitional zone.

c. Daily Commuters settlement Zone.

d. Settlement Zone of industry and working class.

e. Middle class settlement Zone.

(1) a, b, d, e, c
(2) a, b, c, d, e
(3) a, b, e, d, c
(4) a, c, d, b, e

89. खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात चौकोनी/ठोकळाकृती प्रारूप असणाऱ्या वसाहती आढळतात ?

(1) पर्वतीय प्रदेश

(2) विषुववृत्तीय प्रदेश

(3) वाळवंटी आणि निमओसाड प्रदेश

(4) ध्रुवीय प्रदेश

In which of the following region square/block pattern settlements are found ?

(1) Mountain regions

(2) Equatorial regions

(3) Desert and semi arid regions

(4) Polar regions

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

90. खालील गुण कोणत्या प्रकारच्या वसाहतीचे आहेत ?

a. वेळेची बचत
b. कृषी उत्पन्नात वाढ
c. आरोग्याच्या दृष्टीने उत्तम
d. भांडणापासून मुक्त

(1) केंद्रित वसाहत
(2) विखंडीत वसाहत
(3) संयुक्त वसाहत
(4) प्रकीर्ण वसाहत

Which type of settlement has the following merits ?

a. Time saving
b. Growth in agriculture income
c. Good for health
d. Free from quarrel

(1) Concentrated settlement
(2) Fragmented settlement
(3) Composite settlement
(4) Dispersed settlement

91. दक्षिण गोलार्धात वाहणाऱ्या प्रति व्यापारी वाऱ्यांना विशिष्ट नावाने ओळखले जाते, यातील योग्य नावे निवडा.

a. गरजणारे चाळीस
b. नॉर इस्टर
c. ध्रुवीय पूर्व वारे
d. किंचाळणारे साठ

(1) फक्त a आणि b
(2) फक्त b आणि c
(3) फक्त a आणि c
(4) फक्त a आणि d

In Southern hemisphere the Anti trade winds has specific names, choose the correct names.

a. Roaring forties
b. Nor Easters
c. Polar Easterlies
d. Shrieking sixties

(1) Only a and b
(2) Only b and c
(3) Only a and c
(4) Only a and d

92. 2011 च्या जनगणनेनुसार, भारतातील राज्यांच्या लोकसंख्या घनतेच्या संदर्भात कोणता चढता क्रम योग्य आहे ?

(1) अरुणाचल प्रदेश - सिक्कीम - मिझोराम - नागालँड
(2) सिक्कीम - अरुणाचल प्रदेश - नागालँड - मिझोराम
(3) अरुणाचल प्रदेश - मिझोराम - सिक्कीम - नागालँड
(4) सिक्कीम - नागालँड - अरुणाचल प्रदेश - मिझोराम

As per census 2011, which ascending order in respect to population density of States of India is correct ?

(1) Arunachal Pradesh – Sikkim – Mizoram – Nagaland
(2) Sikkim – Arunachal Pradesh – Nagaland – Mizoram
(3) Arunachal Pradesh – Mizoram – Sikkim – Nagaland
(4) Sikkim – Nagaland – Arunachal Pradesh – Mizoram

---

93. महाराष्ट्र राज्यासाठी जनगणनेचे वर्ष आणि लिंग गुणोत्तर यांची योग्य जोडी जुळवा :

	जनगणनेचे वर्ष		लिंग गुणोत्तर
a.	1981	i.	937
b.	1991	ii.	934
c.	2001	iii.	922
d.	2011	iv.	929

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	i	iii	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	ii	iii	iv	i

Match the correct pair of Census year and sex ratio for Maharashtra State :

	Census Year		Sex Ratio
a.	1981	i.	937
b.	1991	ii.	934
c.	2001	iii.	922
d.	2011	iv.	929

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	i	iii	iv
(3)	iii	i	ii	iv
(4)	ii	iii	iv	i

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

94. ‘ब्लू मोरमॉन/राणी पाकोळी’ या फुलपाखराला राज्य फुलपाखरू म्हणून घोषित करणारे _______ हे देशातील पहिले राज्य आहे.

(1) गुजरात
(2) केरळ
(3) तमिळनाडु
(4) महाराष्ट्र

_______ is the first State in the Country to declare ‘The Blue Mormon/Rani Pakoli’ butterfly as the State butterfly.

(1) Gujarat
(2) Kerala
(3) Tamil Nadu
(4) Maharashtra

95. अन्न, निवारा व वाहतुक इ. मानवी गरजा आणि मागणी पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या नैसर्गिक क्षेत्राची गणना _______ करते.

(1) कार्बन पावलाचा ठसा
(2) अन्न साखळी
(3) अन्न आणि मागणी जाल
(4) परिस्थितिकीय पावलाचा ठसा

_______ calculates the natural areas required to fulfill the human needs and elements of food, housing, transportation etc.

(1) Carbon footprint
(2) Food chain
(3) Food and demand web
(4) Ecological footprint

96. a. डिआरडीओ ची आण्विक विकिरण व्यवस्थापन तंत्रज्ञानाची संरक्षण प्रयोगशाळा जोधपूर येथे आहे.
b. वरील प्रयोगशाळा रेडिओआयसोटोप उपयोजनाशी सुद्धा निगडीत आहे.
c. डिआरडीओ ची स्थापना 1968 मधे झाली.

डिआरडीओ संदर्भात वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) विधान b
(2) विधान c
(3) विधान a आणि b
(4) विधान a

a. DRDO’s defence laboratory for nuclear radiation management technology is at Jodhpur.
b. The above laboratory is also deals with applications of radioisotopes.
c. DRDO was established in 1968.

About DRDO which of the above statement/s is/are correct ?

(1) Statement b
(2) Statement c
(3) Statement a and b
(4) Statement a

97. _________ उष्ण प्रवाहाच्या परिणामामुळे कॅनडा व संयुक्त संस्थानाच्या पूर्व किनारा वर्षभर उबदार असतो.

(1) लैब्रेडोर (2) गल्फस्ट्रीम (3) अलास्का (4) उत्तर अटलांटीक

Due to the effect _________ warm current, the eastern coast of Canada and USA have moderate climate throughout the year.

(1) Labrador (2) Gulf stream (3) Alaska (4) North Atlantic

---

98. खालील विधाने पाहा.

a. कोरिओलिस बल वाऱ्याची दिशा आणि वेग प्रभावित करतो.
b. कोरिओलिस बल हा पृथ्वीच्या फिरत्या हालचालीचा प्रभाव आहे.

(1) विधान a बरोबर आहे
(2) विधान b बरोबर आहे
(3) विधान a आणि b बरोबर आहेत
(4) विधान a आणि b बरोबर नाहीत

Observe the following statements.

a. Coriolis force affects wind direction and speed.
b. Coriolis force is an effect of rotational movement of the earth.

(1) Statement a is correct
(2) Statement b is correct
(3) Statement a and b are correct
(4) Statement a and b are not correct

---

99. थॉर्नथवेट यांच्या हवामान वर्गीकरणानुसार BA′r म्हणजे थॉर्नथवेट

(1) सर्व हंगामात पुरेसा पाऊस असलेले उष्णकटिबंधीय आर्द्र हवामान
(2) सर्व हंगामात पुरेसा पाऊस असलेले मध्यम तापी आर्द्र हवामान
(3) सर्व हंगामात पुरेसा पाऊस असलेले सूक्ष्म तापी आर्द्र हवामान
(4) सर्व हंगामात पुरेसा पाऊस असलेले उष्णकटिबंधीय दमट हवामान

As per Thornthwaite climate classification BA′r means

(1) Tropical wet climate with adequate rainfall in all seasons
(2) Mesothermal wet climate with adequate rainfall in all seasons
(3) Microthermal wet climate with adequate rainfall in all seasons
(4) Tropical humid climate with adequate rainfall in all seasons

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

100. जैविक विविधतेचे प्रकार खालीलपैकी कोणते आहेत ?

a. अनुवंशिक विविधता

b. खडक विविधता

c. जातींची विविधता

d. परीसंस्था विविधता

(1) फक्त a, b आणि c
(2) फक्त b, c आणि d
(3) फक्त a, c आणि d
(4) a, b, c आणि d

Which of the following are the types of biodiversity ?

a. Genetic diversity

b. Rock diversity

c. Species diversity

d. Ecosystem diversity

(1) Only a, b and c
(2) Only b, c and d
(3) Only a, c and d
(4) a, b, c and d

---

101. जैवविविधतेबद्दल खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

i. जनुकीय विविधतेत घट झाल्याने प्रजाती नष्ट होवू शकतात.

ii. प्रजातींच्या विविधतेने समृद्ध असलेल्या क्षेत्रांना विविधतेचे हॉटस्पॉट म्हणतात.

iii. भारतात सहा जैवविविधता हॉटस्पॉट आहेत.

(1) फक्त i बरोबर आहे

(2) फक्त i आणि ii बरोबर आहेत

(3) फक्त i आणि iii बरोबर आहेत

(4) फक्त ii बरोबर आहे

Which of the following statement/s is/are correct about biodiversity ?

i. Decrease in genetic diversity may lead to extinction of Species.

ii. Areas that are rich in Species diversity are called as Hotspot of diversity.

iii. There are six biodiversity hotspots in India.

(1) Only i is correct

(2) Only i and ii are correct

(3) Only i and iii are correct

(4) Only ii is correct

102. खालीलपैकी कोणते परिस्थीतीकी मनोऱ्याचे प्रकार आहेत ?

a. वयाचा मनोरा
b. जैविक वस्तुमानाचा मनोरा
c. जैव आकार मनोरा
d. उर्जेचा मनोरा

(1) फक्त a, b, आणि c (2) फक्त b, c आणि d
(3) फक्त a, c आणि d (4) a, b, c आणि d

Which of the following are the types of Ecological Pyramids ?

a. Pyramid of age
b. Pyramid of biomass
c. Pyramid of biovolume
d. Pyramid of energy

(1) Only a, b and c (2) Only b, c and d
(3) Only a, c and d (4) a, b, c and d

---

103. चिनूक वाऱ्यांबद्धल खालीलपैकी कोणते विधान/ने सत्य आहे/आहेत ?

i. चिनूक वारे रॉकी पर्वताच्या पश्चिमे कडील उतारावरून वाहतात.
ii. चिनूक वारे ऊबदार आणि कोरडे असतात.
iii. चिनूक वारे हिवाळा आणि वसंत ऋतूमध्ये वाहतात.

(1) i आणि ii (2) ii आणि iii
(3) फक्त iii (4) फक्त ii

Which of the following statement/s is/are true about Chinook winds ?

i. Chinook winds blows on the western slope of the Rockies Mountain.
ii. Chinook winds are warm and dry.
iii. Chinook winds flow in the winter and spring.

(1) i and ii (2) ii and iii
(3) Only iii (4) Only ii

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

104. POCRA बद्दल खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

(1) कमालीच्या हवामानाच्या घटनांमध्ये शेती आणि शेतकऱ्यांचे पुनर्वसन करण्यासाठी क्लायमेट रेझिलिएंट ॲग्रीकल्चर प्रकल्प सुरू केला आहे.

(2) प्रकल्पाचे नाव 'नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प' असे आहे.

(3) 5.0 हेक्टरपेक्षा जास्त जमीन असलेले शेतकरी या प्रकल्पांतर्गत विविध अनुदानासाठी पात्र आहेत.

(4) हा प्रकल्प महाराष्ट्रातील केवल 15 जिल्ह्यांपुरता सुरूवातील मर्यादित होता.

Which of the following statement is incorrect about POCRA ?

(1) Projection Climate Resilient Agriculture is introduced to rehabilitate the agriculture and the farmers during the extreme climate events.

(2) The project is named as 'Nanaji Deshmukh Krushi Sanjeevani Prakalp'.

(3) The farmers having more than 5.0 hectares of land are eligible for various grants under the project.

(4) The project was limited to only 15 districts of Maharashtra initially.

---

105. तापमानाची विपरीतता म्हणजे काय ?

(1) उंचीनुसार तापमान कमी कमी होत जाणे.

(2) उंचीनुसार तापमानात बदल न होणे.

(3) उंचीनुसार तापमान वाढत जाणे.

(4) उंचीनुसार तापमानात अचानक वाढ होणे.

What does inversion of temperature means ?

(1) Decreasing temperature with increasing height.

(2) No change in temperature with increasing height.

(3) Increasing temperature with increasing height.

(4) Sudden increase in temperature with increasing height.

---

106. खालीलपैकी कोणता विद्यार्थी उपग्रह जी. एच. रायसोनी अभियांत्रिकी महाविद्यालय, नागपूर यांनी 2021 साली संयुक्तपणे विकसित केला आहे ?

(1) PISAT (2) UNITYSat

(3) KalamSat – V2 (4) PRATHAM

Which of the following student satellite is jointly developed by G. H. Raisoni College of Engineering, Nagpur in the year 2021 ?

(1) PISAT (2) UNITYSat

(3) KalamSat – V2 (4) PRATHAM

---

107. भारतात राष्ट्रीय तंत्रज्ञान दिवस कोणत्या तारखेला साजरा केला जातो ?

(1) 11 मे (2) 15 ऑक्टोबर
(3) 05 जून (4) 11 जून

On which day the National Technology Day is celebrated in India ?

(1) 11 May (2) 15 October
(3) 05 June (4) 11 June

---

108. जागतिक स्थान निश्चिती प्रणाली (GPS) प्राप्तकर्ता संदर्भात सर्वेक्षण दर्जाविषयी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

a. सर्वात अचूक आहे
b. सर्वात कमी खर्चिक आहे
c. बहुतेक व्यावसायिक सर्वेक्षण-कर्त्यांद्वारे वापरले जाते
d. त्यांच्या वापरासाठी अचूकता महत्वाची नाही

(1) a आणि c (2) c आणि d
(3) b आणि c (4) a, b आणि d

Which of the following statements about Survey Grade of GPS receivers are true ?

a. They are the most accurate
b. They are the least expensive
c. Most often used by professional surveyors
d. Accuracy is not crucial for their use

(1) a and c (2) c and d
(3) b and c (4) a, b and d

---

109. आय. आर. एस. उपग्रह प्रणालीची सुरूवात ________ दिवशी IRS-IA हा उपग्रह अवकाशात प्रक्षेपीत करून झाली.

(1) 17th मार्च 1988 (2) 18th मार्च 1988
(3) 29th ऑगस्ट 1991 (4) 29th ऑगस्ट 1986

The IRS (Indian Remote Sensing Satellite) System started on ________ by launching of the IRS-IA satellite into space.

(1) 17th March 1988 (2) 18th March 1988
(3) 29th August 1991 (4) 29th August 1986

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

110. पृथ्वीच्या निव्वळ किरणोत्सर्ग संतुलनाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

i. स्थलीय विकिरण आणि पृथक्करणाद्वारे उष्णता प्राप्त करून पृथ्वी आपले तापमान राखते.

ii. 40° उत्तर आणि दक्षिण अक्षवृत्ता दरम्यान-निव्वळ विकिरण शिल्लक राहते.

iii. ध्रुवीय प्रदेशामध्ये किरणोत्सर्गाची कमतरता-असते आणि त्यांना कोणत्याही स्वरूपात उष्णता मिळत नाही.

iv. उष्ण कटिबंधातील अतिरिक्त उर्जा कमतरता प्रदेशात पुनर्वितरीत केली जाते.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(1) ii आणि iv (2) i आणि ii (3) ii, iii आणि iv (4) ii आणि iii

Consider the following statements regarding net radiation balance of the earth.

i. Earth maintains its temperature by receiving heat through terrestrial radiation and insolation.

ii. There is a surplus of net radiation balance between 40° North and South.

iii. Polar regions have a radiation deficit and they do not receive heat in any form.

iv. The surplus energy from tropics is redistributed to the deficit region.

Which of the above statements is/are correct ?

(1) ii and iv (2) i and ii (3) ii, iii and iv (4) ii and iii

---

111. कोपेनच्या वर्गीकरणानुसार भारतातील खालील हवामान क्षेत्र जुळवा :

हवामानाचे प्रकार	प्रदेश
a. A_w	i. तमिळनाडूचा कोरोमंडल किनारा
b. C_{wg}	ii. द्विपकल्पीय पठार
c. D_{fc}	iii. गंगा मैदान
d. A_s	iv. अरुणाचल प्रदेश

(1) a – ii b – iii c – iv d – i

(2) a – iv b – iii c – ii d – i

(3) a – iii b – i c – ii d – iv

(4) a – i b – iii c – iv d – ii

Match the following climatic regions of India according to Koppen's classification :

Types of climate	Areas
a. A_w	i. Coromandal coast of Tamil Nadu
b. C_{wg}	ii. Peninsular Plateau
c. D_{fc}	iii. Ganga plain
d. A_s	iv. Arunachal Pradesh

(1) a – ii b – iii c – iv d – i

(2) a – iv b – iii c – ii d – i

(3) a – iii b – i c – ii d – iv

(4) a – i b – iii c – iv d – ii

112. उष्मावृद्धी केंद्रा संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

i. शहरी उष्णतेच्या केंद्राचा प्रभाव दिवसाच्या वेळी अधिक ठळकपणे जाणवतो.

ii. यामुळे ग्रामीण आणि शहरी भागात उष्णता विसंगती निर्माण होते.

iii. ग्रामीण-शहरी वातावरणातील तापमान श्रेणी शहराच्या मध्य भागी रात्रीच्या वेळी संवहनशील वायु परिसंचरण निर्माण करते.

iv. पृष्ठ भागाच्या पातळीवर शहरी भागातून तुलनेने थंड हवा रात्री उष्ण ग्रामीण भागाकडे जाते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूकचे/ची आहे/आहेत ?

(1) फक्त iv

(2) फक्त i आणि iv

(3) फक्त i

(4) फक्त i आणि iii

Consider the following statements regarding Heat Island.

i. The impact of urban heat centre is more prominent at day time due to insolation.

ii. It generates thermal anomaly in the rural and urban areas.

iii. Temperature range in the rural-urban environments generates convectional air circulation during night in the city centre.

iv. Relatively cooler air at the surface level in urban area moves towards warmer rural areas at night.

Which of the above statement/s is/are incorrect ?

(1) only iv

(2) only i and iv

(3) only i

(4) only i and iii

---

113. भारतातील जनगणनेनुसार, 2001 ते 2011 दरम्यान खालीलपैकी कोणत्या राज्यात एकूण साक्षरतेच्या प्रमाणात सर्वाधिक फरक मोजला गेला ?

(1) त्रिपुरा (2) बिहार (3) झारखंड (4) मिझोराम

As per census of India, which of the following State has recorded maximum difference in the total literacy during 2001 to 2011 ?

(1) Tripura (2) Bihar (3) Jharkhand (4) Mizoram

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

114. भारतातील लोकसंख्या धोरण, 2000 ची प्रमुख उद्दीष्टे कोणती ?

a. बालमृत्युदर दरहजारी 30 पर्यंत खाली आणणे.
b. बालकांसाठी सार्वत्रिक लसीकरण कार्यक्रम राबविणे.
c. 'हम दो हमारे दो' कार्यक्रम सुरु ठेवणे.
d. सुरक्षित गर्भपाताचे नियम व सोयी उपलब्ध करून देणे.

(1) फक्त a, b आणि c
(2) फक्त b, c आणि d
(3) फक्त a, c आणि d
(4) a, b, c आणि d

Which are the major objectives of India's National Population Policy, 2000 ?

a. To minimize child death rate below 30 per thousand.
b. To organize vaccination programme for children.
c. 'We two ours two' programme to be continued.
d. To make available Safe Abortion Rules and facilities.

(1) Only a, b and c
(2) Only b, c and d
(3) Only a, c and d
(4) a, b, c and d

---

115. 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील खालीलपैकी कोणत्या राज्यात तृतीयपंथी लोकसंख्या सर्वाधिक आहे ?

(1) महाराष्ट्र
(2) उत्तरप्रदेश
(3) पंजाब
(4) बिहार

According to 2011 census, which of the following State of India has the highest population of transgender ?

(1) Maharashtra
(2) Uttar Pradesh
(3) Punjab
(4) Bihar

---

116. ऊर्जेच्या कोणत्या प्रकारच्या परस्पर क्रियेमुळे दूरसंवेदनाने घेतलेल्या प्रतिमांचा स्पष्टपणा कमी होतो, त्या धुसर दिसतात तसेच, पृथ्वीवरील विविध वस्तू ज्या प्रमाणात ऊर्जा उत्सर्जित करतात त्या ऊर्जेचे अचूक मापन किंवा नोंद दूरसंवेदन प्रणालीतील शोधक करू शकत नाही ?

(1) ऊर्जेचे शोषण
(2) ऊर्जेचे विकिरण
(3) ऊर्जेचे उत्सर्जन
(4) ऊर्जेचे परावर्तन

Which types of mutual actions in energy are responsible for blur images, also objects on the earth emit the energy which is not accurately measured by the detectors used in remote sensing ?

(1) Absorption of energy
(2) Scattering of energy
(3) Emittance of energy
(4) Reflection of energy

---

117. भारतीय दूरसंवेदन उपग्रहातील ऊर्जा ग्रहण करणारे संवेदक असणारे ध्रुवीय सूर्यानुगामी उपग्रह हे साधारण ______ या उंचीवर फिरतात.

(1) 700 – 900 कि.मी.
(2) 100 – 300 कि.मी.
(3) 5000 – 6000 कि.मी.
(4) 10000 – 20000 कि.मी.

In Indian remote sensing satellites, the sensors recording the energy that they receive are placed in a near polar sun-synchronous orbit at an altitude of ______.

(1) 700 – 900 km
(2) 100 – 300 km
(3) 5000 – 6000 km
(4) 10000 – 20000 km

---

118. ________ ही एक संख्यात्मक डेटा रचना आहे जी भूभागाच्या पृष्ठभागाच्या उंचीचे अवकाशीय वितरण दर्शवते.

(1) डिजिटल एलेवेशन मॉडेल
(2) रास्टर मॉडेल
(3) डायमेंशन सरफेस मॉडेल
(4) एरिया मॉडेल

________ is a numerical data structure that represents the spatial distribution of the altitude of the terrain surface.

(1) Digital elevation model
(2) Raster model
(3) Dimension surface model
(4) Area model

---

119. उपग्रह प्रतिमा हे आभासी रंगमिश्रक(FCC) असल्यास त्यात सामान्य व निरोगी वनस्पती खालीलपैकी कुठल्या वर्णपटल रंगात दिसतील ?

(1) काळा (2) लाल (3) पांढ़रा (4) निळा

In satellite imagery of False Colour Composite (FCC), normal and healthy vegetation is seen in which of the following spectrum colour ?

(1) Black (2) Red (3) White (4) Blue

---

120. निष्क्रिय मायक्रोवेव्ह सेन्सर्स सामान्यत: ________ म्हणून ओळखले जातात.

(1) सूक्ष्मतरंग रेडीओमीटर्स
(2) अल्फा मीटर्स
(3) व्हेक्टर डेटा
(4) जी आय एस डेटा

The passive microwave sensors are generally known as ________.

(1) Microwave radiometers
(2) Alpha meters
(3) Vector data
(4) GIS data

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

121. ____________ जमिनीचे विनिमयायोग्य सोडियमचे प्रमाण हे 15% पेक्षा कमी असते.

(1) खारवट (2) विम्लधर्मीय

(3) खालावलेल्या विम्लधर्मीय (4) खारवट विम्लधर्मीय

The Exchangeable Sodium Percentage (ESP) of ________ soils is less than 15%.

(1) Saline (2) Alkali

(3) Degraded alkali (4) Saline alkali

122. खालीलपैकी कोणते पीक बोरॉनला सहनशील आहे ?

(1) लिंबू (2) ताड

(3) बटाटा (4) गहू

Among the following which is the tolerant crop to Boron ?

(1) Lemon (2) Palm

(3) Potato (4) Wheat

123. नॅनो कणांचे भौतिक गुणधर्म काय आहेत ?

a. ते मुक्त स्थितीत उच्च गतिशील आहेत.

b. त्यांना प्रचंड विशिष्ठ पृष्ठभाग आहे.

c. ते क्वांटम (विद्युत चुंबकीय) प्रभाव प्रदर्शित करू शकतात.

d. मुक्त स्थितीत ते गतिशील नाहीत.

(1) a आणि b फक्त (2) b आणि c फक्त

(3) a, b आणि c फक्त (4) फक्त d

What is/are the physical property/properties of nanoparticles ?

a. They are highly mobile in the free state.

b. They have enormous specific surface areas.

c. They may exhibit 'Quantum effects'.

d. They are immobile in the free state.

(1) a and b only (2) b and c only

(3) a, b and c only (4) d only

124. जमीन जेंव्हा उघडी अथवा वनस्पती विना असते तेंव्हा जमिनीची धूप

(1) स्थिर राहते (2) कमी होते
(3) वाढते (4) बरोबरीने राहते

Soil erosion ______ when soil remains bare or without vegetation.

(1) remains constant (2) decreases
(3) increases (4) equalized

---

125. __________ हे मूळांच्या सुरूवातीची वाढ उत्तेजित करते पर्यायाने लगेच रोपे स्थापित होण्यास मदत होते.

(1) नत्र (2) जस्त
(3) तांबे (4) स्फुरद

________ stimulates early root development and there by helps to establish seedlings quickly.

(1) Nitrogen (2) Zinc
(3) Copper (4) Phosphorus

---

126. प्रकाश संश्लेषण क्रियेत ________ किरणांमुळे वनस्पतीद्वारे सौरऊर्जा ग्रहण करण्यावर विपरीत परिणाम होतो.

(1) क्ष किरण (2) अवरक्त
(3) पसरलेले विकिरण (4) अतिनिल

__________ radiation affects the ability of plants to capture solar energy during the process of photosynthesis.

(1) X ray (2) Infrared
(3) Diffused (4) Ultra-Violet (UV)

---

127. खालीलपैकी कोणती लेंटिक परिसंस्था (इकोसिस्टम) नाही ?

(1) खंदक (2) तलाव
(3) प्रवाह (4) दलदल

Which of the following is not a Lentic Ecosystem ?

(1) Ditch (2) Pond
(3) Stream (4) Swamp

---

128. मातीचा वरचा थर जो जमीन किंवा उथळ पाण्याचा तळ व्यापतो तो ______________ होय.

(1) भूमंडल (2) जलमंडल
(3) जैवमंडल (बायोस्फीयर) (4) पेडोस्फियर

The upper layer of soil which covers the land or the bottom of shallow water is _______.

(1) Geosphere (2) Hydrosphere
(3) Biosphere (4) Pedosphere

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

129. खालील योग्य जोड्या जुळवा :

यादी - I (उच्च वनस्पती)		**यादी - II** (वर्णन)
I. हेमीक्रिप्टोफाइट्स	a.	वनस्पती प्रतिकूल हंगामात बियांच्या स्वरूपात जगतात.
II. थेरोफाइट्स	b.	सर्वसाधारण डोळेयुक्त कंद आणि बल्बस जमिनीत अथवा जमिनीच्या खालच्या थरात पुरले जातात.
III. कॅमेफाइट्स	c.	जमिनीच्या पृष्ठभागाखाली दीर्घकाल टिकणारे डोळे संरक्षित राहतात.
IV. क्रिप्टोफाइट्स	d.	डोळे जमिनीच्या पृष्ठभागाजवळ असतात.

(1) I – c, II – a, III – d, IV – b
(2) I – a, II – b, III – d, IV – c
(3) I – d, II – c, III – b, IV – a
(4) I – a, II – b, III – c, IV – d

Match the following :

List – I (Higher Plants)		**List – II** (Description)
I. Hemicryptophytes	a.	Plants survive in the adverse season in the form of seeds.
II. Therophytes	b.	Generally rhizomes and bulbs are invariably buried in the soil or the substratum.
III. Chamaephytes	c.	The perennating buds are located at or near the soil surface and remain protected.
IV. Cryptophytes	d.	The buds are located close to the soil surface.

(1) I – c, II – a, III – d, IV – b
(2) I – a, II – b, III – d, IV – c
(3) I – d, II – c, III – b, IV – a
(4) I – a, II – b, III – c, IV – d

130. श्वास घेताना जमिनीच्या पृष्ठभागावरील __________ चा शरीरात प्रवेश होऊन त्याचा प्रत्यक्षरित्या फुफ्फुसावर विषारी परिणाम होतो.

(1) ओझोन (2) कार्बन डायऑक्साईड

(3) नायट्रोजन (4) नायट्रस ऑक्साईड

__________ at ground level enters the body through inhalation and causes its toxic effect directly on lungs.

(1) Ozone (2) Carbon dioxide

(3) Nitrogen (4) Nitrous oxide

---

131. एक हेक्टर सेंटीमीटर पाणी म्हणजे __________.

(1) 1,000 लीटर पाणी (2) 10,000 लीटर पाणी

(3) 1,00,000 लीटर पाणी (4) 10,00,000 लीटर पाणी

One hectare centimeter of water means __________.

(1) 1,000 liters water (2) 10,000 liters water

(3) 1,00,000 liters water (4) 10,00,000 liters water

---

132. शोषलेल्या पाण्यामुळे _______ तयार होते आणि मातीच्या एकूण शोषण क्षमतेच्या पुढील पाणी मातीत खोलवर झिरपून भूजल पुनर्भरण होते किंवा प्रवाहात वाहून नदी किंवा समुद्राला मिळते.

(1) तळे (2) जमिनीतील पाणी

(3) तलाव (4) पाण्याचे साठे

The infiltrated water forms the _____________ and the excess amount that the soil can not retain, percolates down deep and recharges the ground water or seeps slowly into streams, rivers or oceans.

(1) ponds (2) soil water

(3) lakes (4) water reservoirs

---

133. खालीलपैकी कोणती मृदा अग्निजन्य खडकापासून तयार होते ?

(1) खरबरीत पोताची मृदा (2) बारीक पोताची भेगा पडणारी मृदा

(3) हलक्या पोताची मृदा (4) मध्यम पोताची भेगा न पडणारी मृदा

Which of the following soils are formed from basic igneous rocks (basalt) ?

(1) Coarse textured soils (2) Fine textured cracking-clay soils

(3) Light textured soils (4) Medium textured non cracking soils

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

134. मृद कणाभोवती किंवा जमिनीच्या पोकळीत/छिद्रात पृष्ठभाग ताण शक्तीमुळे धरून ठेवलेल्या सलग पाणी थरास __________ म्हणतात.

(1) हायग्रोस्कोपिक पाणी
(2) कोशिका पाणी (केशाकर्षणाचे पाणी)
(3) गुरुत्वाकर्षणाचे पाणी
(4) विना केशाकर्षणाचे पाणी

The water held by surface tension forces as a continuous film around the soil particles or water retained within soil pores is known as

(1) Hygroscopic water
(2) Capillary water
(3) Gravitational water
(4) Non-capillary water

135. शुष्क पदार्थाची एकक मात्रा तयार होण्यासाठी वनस्पतीने बाष्पोत्सर्जनामार्फत ऱ्हास केलेली पाण्याची मात्रा यांचे गुणोत्तर म्हणजे __________ होय.

(1) रंध्राद्वारे बाष्पोत्सर्जन
(2) सापेक्ष बाष्पोत्सर्जन
(3) बाष्पोत्सर्जन गुणोत्तर
(4) लेंटिक्युलर बाष्पोत्सर्जन

__________ refers to the volume of water transpired by a plant to produce a unit quantity of dry matter.

(1) Stomatal transpiration
(2) Relative transpiration
(3) Transpiration ratio
(4) Lenticular respiration

136. __________ हा हवेचा प्राथमिक प्रदूषक आहे.

(1) नायट्रोजन डायऑक्साईड
(2) नायट्रेट क्षार
(3) धूर
(4) सल्फर ट्रायऑक्साईड

__________ is the primary pollutant of air.

(1) Nitrogen dioxide
(2) Nitrate salts
(3) Smoke
(4) Sulphur trioxide

137. खालीलपैकी शाश्वत शेतीशी संबंधित कोणते विधान खरे नाही ?

(1) कीड नियंत्रणासाठी मशागतीच्या पद्धती, पीकांची फेरपालट व जैविक पद्धतींचा वापर केला जातो.
(2) शाश्वत शेतीचे पर्यावरण अस्थिर असते.
(3) अन्नपदार्थ सुरक्षित असतात.
(4) उच्च विविधता, नूतनीकरण करण्याजोग्या (अक्षय) आणि जैवविघटनीय निविष्ठांचा वापर केला जातो.

Which of the following statement related to sustainable agriculture is not true ?

(1) Cultivation methods, crop rotations and biological methods are used to control the pests.
(2) The ecology of sustainable agriculture is unstable.
(3) Food materials are safe.
(4) High diversity, renewable and biodegradable inputs are used.

138. खालीलपैकी कोणता कृषि-हवामान विभाग भारतात नाही ?

(1) पश्चिमी हिमालय
(2) पश्चिमी पठार आणि टेकड्या
(3) सुंदरबन्स
(4) मध्य पठार आणि टेकड्या

Which of the following is not a Agro-climatic zone of India ?

(1) Western Himalayan
(2) Western Plateau and Hills
(3) Sundarbans
(4) Central Plateau and Hills

139. जागच्या जागी जैव विविधतेच्या संवर्धनात खालीलपैकी कोणाचा समावेश नाही ?

(1) वनस्पती उद्याने
(2) राष्ट्रीय उद्याने
(3) वन्यजीव अभयारण्ये
(4) जैवमंडळ संरक्षण क्षेत्रे

Which of the following is not included in the in-situ biodiversity conservation ?

(1) Botanical Gardens
(2) National Parks
(3) Wildlife Sanctuaries
(4) Biosphere Reserves

140. __________ हे निर्दिष्ट क्रियांचा क्रम आयोजित करण्यावर आधारित समस्या सोडवण्याची प्रक्रिया किंवा सूत्र आहे.

(1) आजिमूथ
(2) ॲटामिक क्लॉक
(3) अल्गोरिथम
(4) अट्रीब्यूट

__________ is a procedure or formula for solving a problem based on conducting a sequence of specified actions.

(1) Azimuth
(2) Atomic clock
(3) Algorithm
(4) Attribute

141. पाण्याचा ताण निर्माण होण्याआधी पिकांचा जीवन क्रम पूर्ण करण्याच्या तणावाच्या परिस्थितीत टिकून राहण्याच्या यंत्रणेला __________ म्हणतात.

(1) दुष्काळ सहिष्णूता
(2) दुष्काळापासून सुटका
(3) दुष्काळ टाळणे
(4) दुष्काळ प्रतिकार

The mechanism of with stand in stress condition of crops by completing air life cycle before water stress develops is termed as

(1) Drought tolerance
(2) Drought escaping
(3) Drought avoidance
(4) Drought resistance

142. ____________ या संज्ञेत वनस्पती पिकांच्या चयापचय क्रियेत वापरल्या जाणाऱ्या पाण्याचाही वापर गृहित धरला जातो.

(1) बाष्पीभवन (2) पाणी पृष्टभागावळन वाहून जाणे
(3) उपभोग्य पाणी वापर (4) पाण्यामुळे होणारी धूप

Water used by crop plants for metabolic activities is also considered in

(1) evapotranspiration (2) surface runoff of water
(3) consumptive use of water (4) water erosion

---

143. प्रवाही पाण्यामुळे बोटासारख्या लहान घळीतून होणाऱ्या मातीच्या धूपीस ____________ म्हणतात.

(1) नाली धूप (2) घळी/ओहोळ धूप
(3) घसरणारी धूप (4) चादर धूप

Removal of soil by runoff water through small finger-like channels is termed as

(1) Gully erosion (2) Rill erosion
(3) Slip erosion (4) Sheet erosion

---

144. खालील विधाने विचारात घ्या :

(A) : जमिनीत पाण्याची क्षमता नकारात्मक असते.

(R) : बल क्षेत्राच्या अधिनतेनुसार पाणी जमिनीत एका स्थानावरून दुसऱ्या स्थानावर जाते.

(1) (A) आणि (R) दोन्ही चूकीची आहेत
(2) (A) आणि (R) दोन्ही बरोबर आहेत
(3) (A) बरोबर आहे पण (R) चूकीचे आहे
(4) (A) चूकीचे आहे पण (R) बरोबर आहे

Consider the following statements :

(A) : The water potential is negative in soils.

(R) : Water moves from one position to another in soil against the force fields to which it is subjected.

(1) Both (A) and (R) are false
(2) Both (A) and (R) are true
(3) A is true but R is false
(4) A is false but R is true

---

145. __________ हे पीक अति (उच्च) क्षारतेस सहनशील आहे.

(1) टोमॅटो (2) कांदा

(3) गाजर (4) शर्करा कंद (शुगरबीट)

________ crop is a high tolerant to salinity.

(1) Tomato (2) Onion

(3) Carrot (4) Sugarbeet

---

146. कालपरत्वे आणि अवकाशीय जमीन आणि पीके परिवर्तनशीलतेवर आधारित निविष्ठांचा कार्यक्षम वापर करून योग्य नफ्यासह पर्यावरण संवर्धन करणे हा __________ चा उद्देश आहे.

(1) शाश्वत शेती (2) सेंद्रीय शेती

(3) अचूक शेती (4) संरक्षणात्मक शेती

__________ aims at optimising profitability and protecting environment through efficient use of inputs based on time circumstances and spatial variability of soils and crops.

(1) Sustainable agriculture (2) Organic farming

(3) Precision farming (4) Protective agriculture

---

147. __________ हा असंघटीत सामग्रीने बनलेला सोलम खालील थर आहे.

(1) 'ए' हॉरीझॉन (2) 'बी' हॉरीझॉन

(3) 'सी' हॉरीझॉन (4) रेगोलीथ

__________ is the unconsolidated material underlying the solum.

(1) 'A' horizon (2) 'B' horizon

(3) 'C' horizon (4) Regolith

---

148. हवा किंवा पाण्यामुळे जमिनीच्या पृष्ठभागावर खनिज पदार्थ जमा होण्याच्या प्रक्रियेस _________ म्हणतात.

(1) क्युमुलायझेशन (2) इल्लुव्हिएशन

(3) सोलोडायझेशन (4) गाळ साचणे

The process of accumulation of mineral material on the surface of soil either by air or water is known as

(1) Cumulization (2) Illuviation

(3) Solodization (4) Sedimentation

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

149. कोणताही पदार्थ जमिनीमध्ये घातल्यानंतर जमिनीच्या/मातीच्या कार्यावर विपरित परिणाम होतो त्यास _______ असे म्हणतात.

(1) जमिनीचा दर्जा खालावणे
(2) जमीन दूषित होणे
(3) जमिनीचे आम्लीकरण
(4) मातीचे खनिजीकरण

Any addition of substances to soil that may cause adverse effect on its functioning is known as ________.

(1) Soil degradation
(2) Soil contamination
(3) Soil acidification
(4) Soil mineralisation

---

150. खालील योग्य जोड्या जुळवा :

यादी – I जिवाणू	यादी – II शेंगा/वर्गीय
I. रायझोबियम मेलिलटोली	a. सोयाबीन
II. रायझोबियम ट्रायफोली	b. बीन्स
III. रायझोबियम जापोनिकम	c. लाल क्लोव्हर
IV. रायझोबियम फेझोली	d. अल्फाल्फा

(1) I – c II – a III – d IV – b
(2) I – a II – b III – d IV – c
(3) I – d II – c III – a IV – b
(4) I – c II – d III – a IV – b

Match the following :

List – I Bacteria	List – II Legumes
I. Rhizobium meliltoli	a. Soybean
II. Rhizobium trifoli	b. Beans
III. Rhizobium japonicum	c. Red clover
IV. Rhizobium phaseoli	d. Alfalfa

(1) I – c II – a III – d IV – b
(2) I – a II – b III – d IV – c
(3) I – d II – c III – a IV – b
(4) I – c II – d III – a IV – b

सूचना – (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपुस्तिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्न-क्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK